

”Vähän erilaista”
Roppakaupalla kokemuksellisuutta
perhepäivähoitajille

Kaija Hakulinen ja Suvi Saarinen

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Tikkurila

”Vähän erilaista”
Roppakaupalla kokemuksellisuutta perhepäivähoitajille

Kaija Hakulinen
Suvi Saarinen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2010

Kaija Hakulinen ja Suvi Saarinen

”Vähän erilaista” roppakaupalla kokemuksellisuutta perhepäivähoitajille

Vuosi 2010 Sivumäärä 58

Opinnäytetyömme on toiminnallinen. Se on toteutettu yhteistyössä Nurmijärven kunnan perhepäivähoidon kanssa. Nurmijärven kunnan varhaiskasvatuksen yksi sitova tavoite vuonna 2010 on ollut vahvistaa vuorovaikutusta yhteen lapseen ja huomioida tämä varhaiskasvatuksen arjessa. Meidän pyrkimyksenämme on ollut tuoda tämä teema esiin työskennellessämme kunnan perhepäivähoitajien kanssa. Tämän lisäksi tavoitteenamme on ollut tuottaa perhepäivähoitajille erilaisia kokemuksia toiminnallisten menetelmien kautta. Kolmantena tavoitteenamme oli vahvistaa omia ryhmänohjaamistaitoja.

Teoriaosuudessa käsittelemme perhepäivähoitoa yleensä, vuorovaikutusta sekä toiminnallisten menetelmien mahdollisuuksia. Toteutimme opinnäytetyömme ohjaamalla koko kunnan perhepäivähoitajille kaksi kehittämispäivää ja neljä tiimi-iltaa. Kunnan perhepäivähoitajat ovat jaettu alueellisesti neljään eri tiimiin. Ohjasimme jokaiselle tiimille oman tiimi-illan, jonka runko oli kaikille sama. Käsittelemme vuorovaikutusteemaa erilaisia toiminnallisia menetelmiä apuna käyttäen. Aiheet nousivat perhepäivähoitajien omasta arjesta.

Arvioimme toimintaa havainnoimalla ryhmiä sekä pyytämällä perhepäivähoitajilta kirjalliset palautteet toimintapäivien jälkeen. Tämän lisäksi kävimme suullista dialogia keskenämme, perhepäivähoitajien sekä perhepäivähoidon ohjaajien kanssa. Johtopäätöksistä käy ilmi, että onnistuimme tavoitteissamme hyvin. Käsittelemme lapsen huomioimista monien harjoitustusten avulla mutta emme tiedä, kuinka tämä näkyy perhepäivähoidon arjessa pitkällä tähtäimellä. Toiminnalliset menetelmät olivat perhepäivähoitajille erilainen tapa käsitellä arkeen liittyviä tilanteita. Ryhmänohjaamistaidoistamme saimme positiivista palautetta. Opinnäytetyön tulokset kannustavat meitä jatkamaan työtä sosiaalialalla.

Avainsanat: perhepäivähoito, toiminnalliset menetelmät, vuorovaikutus

Kaija Hakulinen ja Suvi Saarinen

”Something different”, loads of experientiality for childminders

Year	2010	Pages	58
------	------	-------	----

Our thesis is functional. It has been carried out in co-operation with the childminding department of Nurmijärvi community. One of the binding aims for year 2010 in Nurmijärvi early education have been to strengthen the interaction with a child and to use this in everyday life. Our aim has been to bring this subject up in our work with the childminders in Nurmijärvi. Our aim has also been to give the childminders different experiences through functional methods. Our third aim has been to strengthen our own skills in leading a group.

In the theoretical part of the thesis we deal with the childminding department in general, interaction and the possibilities of functional methods. Our thesis was carried out by arranging two development days for all of the childminders in the Nurmijärvi Community and four team evenings. There are four teams of childminders in Nurmijärvi. We arranged a team evening for all of the teams, the program outline was the same in every occasion. In the evenings we dealt with interactivity with using different functional methods. The topics arose from the participants' everyday life.

We evaluated the operation by observing the teams and by asking the childminders to give us written feedback after the evenings. In addition we discussed the matter with each other, with the childminders themselves and the managers of the childminders. The conclusion shows that we successfully managed to achieve our goal. We dealt with consideration of a child by different functional methods, but we cannot be sure how this is to be seen in childminding department's everyday life in the long run. Our functional methods were a new way for the childminders to handle different situations in their everyday life. We achieved positive feedback on our group-leading skills. The result of the thesis encourages us to continue the work in the social field.

Key words: childminding, functional methods, interactivity

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Työn tausta ja tarkoitus	7
2.1	Opinnäytetyö ja tarvittava lupa.....	7
2.2	Tavoitteet.....	7
3	Perhepäivähoito	8
3.1	Perhepäivähoidon historia	8
3.2	Perhepäivähoito tänä päivänä	8
3.3	Perhepäivähoitaja	10
3.3.1	Perhepäivähoitajan koulutus	11
3.3.2	Perhepäivähoidon ohjaaja	11
3.4	Perhepäivähoito ja tiimityö Nurmijärvellä	12
3.5	Aikaisemmat tutkimukset perhepäivähoidosta	14
4	Vuorovaikutus.....	15
4.1	Kasvattajan, lapsen ja vanhempien välinen vuorovaikutus	15
4.2	Työntekijöiden välinen vuorovaikutus	17
4.3	Voimaantuminen osana vuorovaikutusta	17
5	Toiminnalliset menetelmät.....	18
5.1	Draama	18
5.2	Musiikki	20
5.3	Ohjaajan tehtävä	21
6	Toiminnan suunnittelu ja arviointimenetelmät.....	22
6.1	Toiminnan suunnittelu	22
6.2	Arviointimenetelmät	24
7	Toiminnan kuvaukset	24
7.1	Ensimmäinen kehittämispäivä 21.4.2010	24
7.2	Tiimi-iltojen suunnittelu	28
7.2.1	Ensimmäinen tiimi-ilta 23.8.2010	31
7.2.2	Toinen tiimi-ilta 24.8.2010	33
7.2.3	Kolmas tiimi-ilta 30.8.2010.....	34
7.2.4	Neljäs tiimi-ilta 31.8.2010.....	35
7.3	Toinen kehittämispäivä 3.9.2010	36
8	Toiminnan palautetta ja arviointia	38
8.1	Perhepäivähoitajien tiimi-iltojen palaute.....	38
8.2	Perhepäivähoitajien loppupalaute.....	39
8.3	Kaijan arviointi.....	40
8.4	Suvin arviointi	41
9	Eettinen pohdinta	42

10 Johtopäätökset	44
Lähteet	47
Kaaviot.....	49
Liitteet.....	50

1 Johdanto

Tänä päivänä perhepäivähoitajan työ on kasvatuskumppanuuteen perustuvaa varhaiskasvatusta, jossa tuetaan lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Perhepäivähoidossa varhaiskasvatus toteutuu luonnollisena osana lapsen hoitopäivää. Se on pienten alle kouluikäisten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta.

Meillä molemmilla on pitkä työkokemus varhaiskasvatuksesta päiväkodin puolelta. Oma työhistoria päivähoidon parissa rohkaisi valitsemaan kohderyhmäksi lasten kanssa itsenäistä työtä tekevät perhepäivähoitajat. Yhteistyökumppaniksi muodostui Nurmijärven kunnan varhaiskasvatus.

Opinnäytetyön tekeminen parityöskentelynä vahvistui meille siinä vaiheessa kun olimme luovuuden syventävillä opintojaksoilla tutustuneet draaman käyttömahdollisuuksiin työelämässä. Olimme jo opiskelujen aikaisemmissa vaiheissa työskennelleet yhdessä ja halusimme molemmat tehdä toiminnallisen opinnäytetyön.

Olimme innostuneita suunnittelemaan toimintaa yhdessä kunnan perhepäivähoidon ohjaajien kanssa, jolloin saisimme kokonaiskäsityksen kunnan perhepäivähoidon organisaatiosta, käytännöistä sekä varhaiskasvatuksen toiveista opinnäytetyötämme kohtaan. Nurmijärven kunnan varhaiskasvatuksen yksi sitovista tavoitteista vuonna 2010 on ollut huomioida lapsi varhaiskasvatuksen arjessa vahvistamalla vuorovaikutusta yhteen aikuiseen. Meidän pyrkimyksenämme oli tuoda tämä teema esiin työskennellessämme perhepäivähoitajien kanssa toteuttamalla toiminnallisia menetelmiä. Menetelmien kautta halusimme tuottaa hoitajille voimaannuttavia kokemuksia sekä vahvistaa samalla omia ryhmänohjaamistaitoja.

Kokonaisuus muodostui kahdesta koko kunnan perhepäivähoitajille suunnatusta kehittämispäivästä, johon osallistui kerrallaan noin 40 hoitajaa. Kunnan perhepäivähoitajat ovat jaettu alueellisesti neljään eri tiimiin. Ohjasimme näille jokaiselle tiimille yhden oman tiimi-illan, jonka runko oli jokaiselle sama. Näihin tiimi-iltoihin osallistui kerrallaan seitsemästä kymmeneen hoitajaa. Aiheet nousivat perhepäivähoitajien arjesta. Lähestyimme vuorovaikutustee-maa roolityöskentelyn avulla sekä harjoittelemalla kommunikointia soittimia vuorovaikutuksen välineenä käyttäen. Kävimme dialogia antaen perhepäivähoitajille tilaa purkaa omia arkeen liittyviä yhteisiä kokemuksia. Näin toivoimme hoitajien oivaltavan omat onnistumisen hetkensä ja hyväksytyksi tulemisen tunteensa.

Arvioidessamme toimintaa käytimme apuna useita menetelmiä, joita olivat omat havainnot, palautelomakkeet sekä dialogit perhepäivähoitajien ja perhepäivähoidon ohjaajien kanssa. Palautteista kävi ilmi, että toiminnalliset menetelmät tarjosi perhepäivähoitajille erilaisen

tavan käsitellä arkeen liittyviä pulmia. Kokemuksellisuus herätti tunteita. Suuryhmän ohjaaminen oli meille opiskelijoille täysin uusi kokemus. Mutta onnistuimmeko tavoitteessa, joka pyrki vahvistamaan lapsen vuorovaikutusta yhteen aikuiseen?

2 Työn tausta ja tarkoitus

2.1 Opinnäytetyö ja tarvittava lupa

Otimme yhteyttä Nurmijärven kunnan Klaukkalan perhepäivähoidon ohjaajaan ja esitimme kiinnostuksemme tehdä opinnäytetyö yhteistyössä perhepäivähoidon kanssa. Perhepäivähoidon ohjaaja kiinnostui ehdotuksestamme ja toivoi, että huomioisimme kunnan asettaman varhaiskasvatuksen tavoitteen työssämme. Yhteistyömme käynnistyi keväällä 2010.

Tutkimusluvan (liite 1) saimme opinnäytetyön tekemiseen Nurmijärven kunnan sivistystoimen varhaiskasvatuspäälliköltä. Olemme salassapitovelvollisia saamiemme tietojen suhteen eikä yksittäisiä henkilöitä voida opinnäytetyössä yksilöidä.

2.2 Tavoitteet

Olemme asettaneet työllemme kolme keskeistä tavoitetta, joita lähdimme tavoittelemaan opinnäytetyössämme.

1. Nurmijärven kunnan varhaiskasvatuspalvelujen sitova tavoite vuodelle 2010 on ollut vahvistaa aikuisen yksilöllistä vuorovaikutusta yhteen lapseen ja huomioida tämä varhaiskasvatuksen arjessa.

Meidän pyrkimyksenämme on tuoda tämä teema esiin työskennellessämme kunnan perhepäivähoitajien kanssa toteuttaen toiminnallisia menetelmiä.

2. Tuottaa perhepäivähoitajille voimaannuttavia kokemuksia toiminnallisten menetelmien avulla.

3. Henkilökohtaiset tavoitteemme liittyvät ryhmäohjaamisentaitojen vahvistamiseen. Kumpikin tulee arvioimaan omalta kohdaltaan henkilökohtaista ohjaamistaan ja tavoitteiden saavuttamista työn arviointiosuudessa sekä pohdinnassa.

3 Perhepäivähoito

3.1 Perhepäivähoidon historia

Parrilan (2002,14) mukaan perhepäivähoito on syntynyt kun äidit ovat lähteneet kodin ulkopuolelle ansiotyöhön. Molempien vanhempien käydessä ansiotyössä kodin ulkopuolella, työssä käyminen toi haasteen alle kouluikäisten lasten hoidolle. Yhteiskunnalla ei ollut tarjolla päivähoitopalveluita, eikä vanhemmilla ollut varaa palkata kotiapulaista. Sukulaiset asuivat kauempana, joten ainoana hoitomuotona oli turvautua naapureiden apuun. Näin saatiin lapselle kodinomainen hoitopaikka, jossa kotona oleva äiti hoiti omien lastensa lisäksi myös työssä käyvien naapureiden lapsia. Perhepäivähoito toimi Suomessa, niin kuin muissakin maissa, pitkään epävirallisena ja valvomattomana hoitomuotona.

Suomessa perhepäivähoito mainittiin asiakirjoissa ensimmäisen kerran vuonna 1951. Tuolloin ehdotettiin perhepäivähoitoa lastensuojelulain piiriin ja viranomaisten valvontaan. Lastensuojelulakiin tehtiin muutos kuitenkin vasta 1968, jolloin perhepäivähoito rinnastettiin kasvattilapsen hoitoon ja siihen liittyviin säädöksiin. Vuonna 1964 Mannerheimin lastensuojeluliitto(MML) kartoitti päivähoiton tilannetta ja silloin joka kymmenes lapsi hoidettiin perheissä. Ensimmäinen kunnallinen perhepäivähoito aloitti toimintansa vuonna 1966. (Välimäki 1999, 128- 129.)

Mannerheimin Lastensuojeluliitto julkaisi vuonna 1970 Perhepäivähoito nimisen kirjasen, joka oli tarkoitettu kunnille ohjemateriaaliksi perhepäivähoitoa organisoitaessa ja perhepäivähoitajia kouluttaessa. Ensimmäinen viranomaisohje ohjatusta perhepäivähoidosta annettiin vuonna 1971 sosiaalihuollituksen yleiskirjeenä. Tavoitteeksi asetettiin työsuhteisen perhepäivähoidon järjestäminen. Kuntia kehoitettiin tehostamaan perhepäivähoidon valvontaa ja omaa osuuttaan organisoinnissa sekä hoitajien koulutuksessa. (Välimäki 1999, 129- 130.).

Laki lasten päivähoitosta 1973 mahdollisti perhepäivähoidon määrän ja laadun kehittämisen tasaveroisena päiväkotihoidon rinnalla. (Parrila 2002,18)

3.2 Perhepäivähoito tänä päivänä

Perhepäivähoito on tänä päivänä lakisääteinen hoitomuoto kuten päiväkotihoidokin mutta perhepäivähoitoon kohdistuva tutkimusaineisto on vielä melko suppea. Päiväkotihoidon edelleen suosituimpi hoitomuoto eikä perhepäivähoidosta ole myöskään ollut tarjolla oppikirkamateriaalia samassa määrin kuin päiväkodista. (Alho-Kivi ym 2002, 14).

Perhepäivähoito voi olla joko kunnallista, ohjattua perhepäivähoitoa tai yksityisen henkilön ylläpitämää valvottua perhepäivähoitoa. Kunnallinen perhepäivähoito valitsee lapset päivähoitoon ja sijoittaa heidät perhepäivähoitajan hoitoryhmiin. Yksityinen on velvollinen ilmoittamaan perhepäivähoitotyöstään kuntaan, hänen toimintaansa valvotaan, lähinnä toiminnan puitteiden ja edellytysten toteutumisesta. Perhepäivähoitoa valvoo ja ohjaa kunnan perhepäivähoidon ohjaaja (esimies) tai tehtävään osoitettu päiväkodin johtaja. (Heinämäki 2002, 41.)

Perhepäivähoitajalla saa päivähoitoasetuksen mukaan olla kokopäivä hoidossa enintään neljä lasta, lisänä korkeintaan osapäiväinen esikoululainen tai koululainen. Hoitajan omat alle kouluikäiset lapset lasketaan mukaan hoidettavien lasten määrään. Valtaosa perhepäivähoitajista työskentelee omassa kotonaan, mutta tämän rinnalle on kehittynyt myös muita muotoja: kolmiperhepäivähoito, lapsen kotona tapahtuva hoito sekä ryhmäperhepäivähoito. Kolmiperhepäivähoidossa hoitorenkaan muodostavat 2-4 perhettä. Kunnan palkkaama hoitaja hoitaa ryhmään kuuluvia lapsia vuoroviikoin eri kodeissa, mikäli toisin ei ole sovittu. Näin jokaisella lapsella on mahdollisuus olla välillä hoidossa omassa kodissa. Vanhemmat huolehtivat hoitoryhmän ruoka- ja siivoushuollosta niinä viikkoina, kun ryhmä on heidän kodissaan. (Reunamo 2007,148.)

Ryhmäperhepäivähoito (ryhmis) on perhepäivähoidon muodoista uusin. Hoitomuotona se sijoittuu perinteisen perhepäivähoidon ja päiväkodin välille. Kunta varaa, varustaa ja ylläpitää ryhmäperhepäiväkodin tilat, joihin sovelletaan perhepäivähoitokodin valinnassa käytettyjä kriteereitä. Kaksi hoitajaa voi hoitaa samanaikaisesti kahdeksaa kokopäivähoidossa olevaa alle kouluikäistä lasta sekä kahta esikouluikäistä tai koulunsa aloittanutta osapäivähoitoa tarvitsevaa lasta. Kolme hoitajaa voi samanaikaisesti hoitaa enintään kahtatoista lasta. Tällöin yhdellä hoitajalla tulee olla tehtävään soveltuva ammatillinen koulutus esim: lastenhoitaja, päivähoitaja tai lähihoitaja. Kunta voi halutessaan ylittää tämän minimikelpoisuusehdon ja palkata kolmanneksi työntekijäksi vaikkapa lastentarhanopettajan, sosiaalikasvattajan tai sosionomin. (Väisänen 2007, 10- 12.)

Varhaiskasvatussuunnitelma (vasu) on tarkoitettu päivähoidon konkreettiseksi työvälineeksi, jonka keskeisenä tavoitteena on edistää varhaiskasvatuksen sisällön ja laadun kehittämistä ja päivähoidossa olevien lasten yhdenvertaisuutta. (Nivalainen 2007, 7.)

Kiviojan (1991,22) mukaan varhaiskasvatus on tavoitteellinen vuorovaikutustapahtuma vanhempien ja päivähoidon välillä, jolla pyritään alle kouluikäisten lasten kokonaispersoonallisuuden kehittämiseen.

Perhepäivähoidossa varhaiskasvatus toteutuu luonnollisena osana lapsen päivähoitopäivää.

Varhaiskasvatuksen elementit hoito, kasvatus ja opetus nivoutuvat yhteen helposti pienessä lapsiryhmässä. Vanhemmilla on mahdollisuus tutustua lapsensa hoitajaan todella hyvin, koska sama hoitaja on paikalla aamulla vastaanottamassa lasta ja illalla luovuttamassa lasta. Näin kasvatuskumppanuudella on mahdollisuus toteutua päivittäisessä vuorovaikutuksessa. Jatkuva vuorovaikutus kehittyy helposti lämpimäksi luottamukseksi ja kiintymykseksi. Hoitajasta tulee monelle lapselle päivähoidon hyvän alun antaja. (Perhepäivähoidon ohjaajan suullinen tiedonanto.)

3.3 Perhepäivähoitaja

Perhepäivähoitaja on varhaiskasvatuksen asiantuntija tukien lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista vanhempien kasvatuskumppanina. Hoitoryhmän pienuuden vuoksi hänellä on mahdollista ottaa lapset huomioon yksilöinä. Perhepäivähoitaja työskentelee omassa kodissaan. Ympäristöä ei tarvitse yrittää rakentaa kodinomaiseksi tai keinotekoiseksi lämpimäksi. Tila on koti jo valmiina. Lasten puuhia varten hoitaja muuntelee ympäristöä aina tarpeen mukaan. Myös ulkoiluympäristö on kodinomainen; piha-alue kerrostalon, rivitalon tai oman talon vieressä, sinne mahtuu pieni lapsiryhmä hyvin leikkimään. (Klaukkala eteläisen perhepäivähoidon varhaiskasvatus suunnitelma.)

Heinämäen (2002,44) mukaan hoitajan oma koti toimintaympäristönä muodostaa lapsiryhmälle psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen ympäristön, jota ei voi irrottaa hoitajan oman perheen ja kodin toiminnoista. Oman perheen on oltava hengessä mukana sillä jo tilat ja aikataulut sitovat myös muuta perhettä.

Arjen sujuminen ja perushoito ovat perhepäivähoitajan jokapäiväistä työtä. Työssä tarvitaan varhaiskasvatuksen tukemista, ja hoitoon liittyvän palvelujärjestelmän ja tukitoimien tunteista. Perhepäivähoitaja tukee lapsen kehitystä monipuolisesti päivähoiton kasvatustavoitteen mukaisesti kodin kasvatusta tukien. Lapsen oppiminen, itsenäisyys ja omatoimisuus voivat kukoistaa perhepäivähoidossa. (Reunamo 2007, 151.)

Perhepäivähoitajan päivittäisiä työvälineitä ovat syli, hali ja kosketus. Myös katse, pysähtyminen ja lapsen tasolle istahtaminen, kuuntelu ja kunnioitus ovat ammattitaitoa parhaimmillaan. Hoidettavana on usein eri-ikäisiä ja eri kehitysvaiheessa olevia lapsia. Perhepäivähoitaja luo selkeän, säännöllisen päivärytmin työhönsä ja lasten arkeen. Jokaisen lapsen hyvinvoinnista on pienessä ryhmässä helppoa ja luontevaa pitää huolta joka päivä.

Perhepäivähoitaja vastaa kokonaisvaltaisesti kaikista lasten hoitopäivän tehtävistä. Hän on päivän aikana keittäjä, siistijä, hoitaja ja kasvattaja, viihdyttäjä ja lohduttaja. (Klaukkala eteläisen perhepäivähoidon varhaiskasvatus suunnitelma.)

Perhepäivähoitajan työ on itsenäistä vaan ei yksinäistä, sillä tiimiytymisen myötä perhepäivähoitajat saavat ammatillista tukea toisilta hoitajilta sekä esimieheltä. Perhepäivähoidon ohjaaja kuuntelee, keskustelee ja ohjaa hoitajaa työhön liittyvissä pedagogisissa asioissa. Puhe- linkeskustelu ja ohjauksenkäynnit ovat tärkeitä yhteistyömuotoja. (Klaukkala eteläisen, perhepäivähoidon varhaiskasvatus suunnitelma.)

Vanhemmat arvostavat perhepäivähoitajan käytännön kokemusta sekä pientä lapsiryhmää ja kodinomaista kasvuympäristöä. Perhepäivähoito on usein arvokasta ja turvallinen saarake perheen arjessa. Perhepäivähoidosta saattaa muodostua parhaimmillaan hoitosuhde, joka jatkuu läpi elämän. (Reunamo 2007,149.) Perhepäivähoitajaa sitoo työehtosopimuksen lisäksi päivähoitolaki, työsopimus, hoitosopimus, lapsen kasvatussuunnitelma, lapsen kuntoutussuunnitelma ja lastensuojelulaki. (Kivioja ym, 1991,46.)

3.3.1 Perhepäivähoitajan koulutus

Perhepäivähoitajankurssi on ollut ainoana koulutusmuotona perhepäivähoitajan työssä ennen ammattitutkinnon tuleamista. Kurssin suorittaminen oli suotavaa, mutta ei edellytys perhepäivähoitajaksi aikovalle. Kurssi oli kestoltaan 150 tuntia. Kurseja järjestivät: Mannerheimin lastensuojeluliitto sekä eri opistot ja koulutuskeskukset (Parilla 2002, 24.)

Perhepäivähoitajan ammattitutkinto aloitettiin vuonna 2000. Koulutus järjestetään valmistavana koulutuksena ja varsinainen ammattitutkinto osoitetaan näyttötutkintona. Valmistavan koulutuksen pituus on 40 opintoviikkoa. Ammattitutkinnon perusteet uudistettiin vuonna 2005 ja uudet perusteet astuivat voimaan toukokuussa 2006. Koulutusta järjestävät sosiaalialan oppilaitokset. Perhepäivähoitajien ammattitutkinto antaa hyvän valmiuden perhepäivähoitajana toimimiseen. Useimmissa kunnissa on myös mahdollisuus suorittaa ammattitutkinto oppisopimuskoulutuksena. (JHL 2008,8)

3.3.2 Perhepäivähoidon ohjaaja

Perhepäivähoidon ohjaajalla on perhepäivähoitotoiminnan pedagoginen vastuu, hän toimii henkilöasioissa esimiehenä ja toimii vanhempien ja perhepäivähoitajien välillä ohjaamalla hoitoryhmien muodostumista ja toimintaa. Ohjaaja vastaa lapsen kehitystä tukevasta turvallisuudesta hoitoympäristöstä. Perhepäivähoidon ohjaaja on itse toteuttamassa kasvatustyötä vain välillisesti. Varsinaisen kasvatustyön tekevät vanhemmat ja perhepäivähoitajat, joiden työsopimuskoulutusta ohjaaja valvoo ja ohjaa. (Kivioja ym 1991, 43- 44.)

Ohjaaja vastaa siitä, että toiminta on perhepäivähoidon varhaiskasvatussuunnitelman sekä lasten yksilöllisten varhaiskasvatussuunnitelmien mukaista. Ohjauskäynnillä ohjaajalla on tilaisuus seurata hoitajaa tämän omassa työympäristössä ja kohdata lapset ja heidän vanhempansa. Ohjaajan on tartuttava puhelimeen halutessaan yhteyden hoitajiin. Puhelin ja sähköposti ovatkin keskeinen kiireisten viestien ohjausväline, jotka eivät korvaa ohjauskäyntejä. Ohjaaja käy jokaisen perhepäivähoitajan kanssa kehittämiskeskustelun toimintakauden aikana. Keskustelun pohjana käytetään yhteistä arviointia varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumisesta. (Perhepäivähoidon ohjaajan suullinen tiedon anto.)

Perhepäivähoidon ohjaajien toimenkuvat ja tehtävät vaihtelevat suuresti eri kunnissa. Jokaisella kunnalla on oikeus tehdä omat ratkaisunsa perhepäivähoidon ja sen ohjauksen suhteen. Ohjaajan tehtäviin kuuluu päivähoidon hallinnollisia, taloudellisia, pedagogisia ja suunnitteluun sekä koulutukseen liittyviä tehtäviä. Pedagoginen johtaminen pitää yllään perhepäivähoitajien ammatillisuuden vahvistamista ja hoitajien aktiivointia, päivähoidon kasvatustavoitteiden määrittämistä ja sitoutumista. (Alho-Kivi H, Myhänen M 2004, 32- 33.)

Perhepäivähoidon ohjaajaksi vaaditaan pedagogista osaamista sekä hallinnollisten tehtävien kokemusta. Monella ohjaajalla on lastentarhanopettajan tai sosiaalisovittajan tutkinto ja työkokemusta kasvatustyöstä. (Kivioja ym, 1991,43.)

3.4 Perhepäivähoito ja tiimityö Nurmijärvellä

Nurmijärven päivähoito toteuttaa alueellista mallia. Kunta on jaettu Klaukkalaan ja Rajamäki-Kirkonkylä alueeseen. Kunnan palkkalistoilla työskentelee 38 perhepäivähoitajaa (tilanne syksyllä 2010) ja lapsia hoidossa yhteensä 68. Yksityisiä hoitajia on 12 ja lapsia heillä hoidettavana 39. Perhepäivähoidon ohjaajia on kaksi. Toisen vastuulla on Klaukkalan alueella työskentelevät ja toisen vastuulla Rajamäki-Kirkonkylän alueella työskentelevät perhepäivähoitajat. Jokaisella alueella on oma varhaiskasvatussuunnitelma (vasu) jonka tekemiseen perhepäivähoitajat ovat osallistuneet yhdessä perhepäivähoidon ohjaajan kanssa. Myös vanhemmat ovat olleet osallisena vasun tekemisessä yhteisissä vanhempainilloissa sekä lapsensa vasu keskusteluissa.

Nurmijärven perhepäivähoitajien tukena on kiertävä erityislastentarhanopettaja, joka konsultoi lapsen erityisen hoidon ja kasvatuksen vaatiessa Lapsen vanhemmat ja perhepäivähoitaja voivat ottaa häneen yhteyttä tukea saadakseen. Perhepäivähoidon lapset menevät varahoittoon silloin, kun heidän oma perhepäivähoitajansa on lomalla, sairaana tai muuten poissa. Varahoitona toimii nimetty päiväkotiki. Kun perhepäivähoidon lasten varahoitopaikka on päiväkodissa, tulee päiväkotikiin tutuksi ja yhteistyö on luontevaa. Perhepäivähoidossa hoitajille ostetaan vuosittain määrärahojen puitteissa opetus- ja leikkivälineitä. Hoidossa oleville lapsil-

le pyritään myös tällä tavalla takaamaan mahdollisemman tasavertaiset olosuhteet toiminnalle ja leikille. (Perhepäivähoidon ohjaajan suullinen tiedonanto.)

Klaukkalan alueella tiimityöskentely aloitettiin perhepäivähoidossa vuonna 2004, Kirkonkylän ja Rajamäen alueella tiimityöskentely aloitti vuonna 2006. Nurmijärven kunnan perhepäivähoitajat ovat jaettu alueittain neljään tiimiin, jotka muodostuvat toisiaan lähellä asuvista hoitajasta (tiimin koko vaihtelee kolmesta kuuteen henkilöön). Tiimit kokoontuvat noin kerran kuukaudessa iltapalaveriin, joka on työaika. Tiimipalaverit ovat tiimin jäsenille tärkeitä kokoontumisia, joiden aikana he pystyvät keskittymään pelkästään yhdessä käsiteltäviin asioihin. Kuukausikokoukset mahdollistavat kaikkien hoitajien välisen yhteistyön. Kokouksessa perhepäivähoitajat keskustelevat yhteisistä ja ajankohtaisista asioista, suunnittelevat ja kehittävät toimintaa. Tiimien avulla myös hoitajien toinen toistaan täydentävä osaaminen saadaan yhteiseen käyttöön. Tiimeillä on vaihtuva tiimivastaava, joka toimittaa tiimipalaverista tehdyn muistion ohjaajalle. Koko kunnan johtoryhmä (alueiden tiimivastaavat) kokoontuvat joka toinen kuukausi, jossa keskustellaan pedagogisista asioista.

Tämän lisäksi kunnan perhepäivähoitajille järjestetään yhteinen kehittämispäivä kaksi kertaa vuodessa. Perhepäivähoitajat toimivat säännöllisesti yhteistyössä tiimeissä. He kokoontuvat hoitolapsineen toistensa luona, puistoissa ja kunnan/seurakunnan tiloissa. Lapsille avautuu mahdollisuus olla välillä isommassa lapsiryhmässä ja saada vertaisryhmäkokemuksia. Yhteisten juhlien, retkien ja tapahtumien järjestäminen lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Perhepäivähoidon ohjaajan suullinen tiedonanto.)

Olemme tehneet tiimityötä varhaiskasvatuksen alaisuudessa työvuosiemme aikana ja kokemuksella toteamme että, tiimityö on jatkuva vuorovaikutusprosessi tiimin keskuudessa. Tiimissä suunnitellaan ja arvioidaan yhdessä toimintaa. Sitoutuminen omaan työhön, toisten arvostus ja tukeminen, huumorintaju sekä luottamus ovat toimivan tiimin edellytyksenä. Jokaisen jäsenen erilaisuutta kunnioitetaan, arvostetaan, jokaisen osaamiset ja vahvuudet otetaan huomioon. Tiimisopimukseen kirjataan työyhteisön arvot ja toiminnan lähtökohdat, jotka ovat pohjana tiimin yhteistyössä. Keskeistä on tiimin jäsenten arvostaminen ja kunnioittaminen sekä sitoutuminen omaan työhön. Arvioida jatkuvasti omaa työtään ja saada siitä palautetta, ilman palautetta on todella vaikeaa kehittää osaamistaan omassa työssään sekä tiimissä.

Tiimityötä on helppoa arvioida, kun yhteiset toimintaperiaatteet ja tavoitteet ovat sovittu, kirjattu ja keskusteltu näkyviksi. Varhaiskasvatuksen ammattilaiselle tiimissä työskentely tarjoaa mahdollisuuden kehittää omia taitojaan ja oppia uusia menetelmiä. (Mikkola P & Nivalainen K, 2010,5.) Tiimityön vahvuutena voidaan pitää, että lasten ja perheitten tilanteita pohditaan yhdessä, saaden ymmärrystä sekä vahvistusta yhteisille sovituille toimintatavoille ja tavoitteille. Tiimi toimii peilipintana työntekijän oman ammatillisuuden ja ammattitaidon

kehittymiselle. Palutekeskustelut tiimissä mahdollistavat oppimisen ja ammatillisen kasvun. (Mikkola P & Nivalainen K, 2009,76.)

3.5 Aikaisemmat tutkimukset perhepäivähoidosta

Perhepäivähoito on jäänyt varhaiskasvatuksen alalla ja työelämän tutkimuksissa vähemmälle huomiolle. Seuraavassa kappaleessa tarkastelemme jo tehtyjen aikaisempien tutkimusten valossa perhepäivähoitajien kasvatustietoisuutta ja sen kehittämistä.

Joensuun yliopiston tutkija Tiina Tikka (2007) halusi tutkia tavallisia suomalaisia naisia tyypillisessä naisten työssä. Hän tarkasteli tutkimuksessaan millaisten ajattelutapojen kautta perhepäivähoitajiksi ryhtyneet naiset rakentavat suhdetta ammattiinsa. Tikka haastatteli elämänkerrallisesti 28 eri-ikäistä perhepäivähoitajaa.

Perhepäivähoitomuodon hajanaisissa työyhteisöissä arvojen ja normien tunnistaminen omaan työhön voi olla vaikeaa. Vertailukohdat puuttuvat ja yhteiset näkemykset muotoutuvat hitaasti. Perhepäivähoito on niin ikään muiden ammattialojen ohella kokenut työelämään liittyvän koulutuksen kasvavan tarpeen. Tähän asti itsenäiseksi työksi luokiteltu ammatti on koettu ulkoa asetettujen kehittämistarpeiden kohteeksi. Työntekijän näkökulmasta tämä voi merkitä tervetullutta haastetta mutta samalla myös omaan työhön kohdistuvaa uhkaa. Kauan alalla työskennelleet hoitajat olivat huolissaan oman ammatti-identiteettinsä puolesta. Johtaako tämä siihen, että työntekijä ei ole koskaan riittävän hyvä?

Yhteenvedon tutkimuksessaan Tikka kirjoitti, että perhepäivähoitajilla on kaiken kaikkiaan pyrkimys jäsentää omaa työtään professioammatteihin liitettyjen ihanteiden suuntaiseksi. Toisaalta taas itsenäisen aseman korostaminen ja kokemukset arvokkaan työn tekemisestä osoittautuivat ammattiyhteisöä koossa pitäväksi voimaksi.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö toteutti Turun yliopiston Rauman opettajakoulutuslaitoksen kanssa Akseli-projektin vuosina 2001- 2003. Tavoitteena oli perhepäivähoitajien kasvatustietoisuuden lisääminen koulutusten avulla sekä heidän työtään tukevan verkoston luominen. Projektin toimintamuotoina olivat täydennyskoulutus ja tiimityöskentelyn aloittaminen. Perhepäivähoidon ammattikunta on kirjavaa ja ikääntyvää. Huolenaiheeksi koetaan uusien perhepäivähoitajien palkkaaminen. Ala ei houkuttele palkkauksella tai muilla työsuhteen ehtoilla. Hoitajan työskennellessä omassa kodissa myös koti on kovassa kulutuksessa. Kuitenkin mm. erityisvarhaiskasvatuksen tarve on jatkuvassa nousussa, jonka takia myös perhepäivähoitajat tarvitsisivat riittävästi tietoa ongelmien havaitsemiseen.

Johtopäätöksissä kävi selkeästi ilmi, että perhepäivähoitajien koulutuksen tulee kiinnittää enemmän huomiota. Ammattitutkinnon suorittaminen on yksi keino nostaa koulutustasoa mut-

ta myös täydennyskoulutusta tarvitaan. Tavoitteiden kannalta tärkeimmäksi seikaksi projektin päätyttyä koettiin perhepäivähoitajien tiimiytyminen. Usean perhepäivähoitajan mielestä tukiverkosto toimi huomattavana seikkana työssä jaksamisen kannalta. Projektia pidettiin myös huomionosoituksena ammattikuntaa kohtaan.

4 Vuorovaikutus

Vuorovaikutus on jokaisen sosiaali- ja terveysalan sekä kasvatusalan parissa työskentelevien perusammattitaito. Vuorovaikutustaitoja pidetään usein ammattipätevyyden taitoalueena, joka on ikään kuin itsestäänselvyys tai toisaalta jopa toissijainen taito. Vuorovaikutus on ajatusten ja tunteiden jakamista ja peilaamista, yhdessä tekemistä ja yhdessä olemista. Näiden merkitys korostuu ammattilaisen toiminnassa, olipa asiakkaana lapsi, aikuinen, vanhus ja olipa hän fyysisesti tai psyykkisesti sairas tai terve. Vuorovaikutustyössä ihmisen on kyettävä ottamaan vastuuta omista teoistaan ja ajatuksistaan. Työvälineenä on oma persoona, jonka tunteminen, hallitseminen ja huoltaminen ovat tärkeitä. (Vilen, Leppämäki, Ekström 2002,17,19,79)

Vuorovaikutuksessa voidaan erottaa kaksi toisistaan eroavaa ilmaisullista muotoa: sanaton ja sanallinen viestintä. Sanattomaan viestintään kuuluu ilmeet, eleet, ja muut kielenulkoiset viestintämuodot. Vuorovaikutuksesta suurin osa on sanatonta. (Väisänen, Niemelä, Suua 2009,28) Sanallinen vuorovaikutus liittyy puhuttuun ja kirjoitettuun kieleen. Joskus nämä ilmaisulliset muodot voivat olla ristiriidassa keskenään. Aikuisten välisessä vuorovaikutuksessa sanojen merkitykset korostuvat. Aikuiset osaavat useimmiten käyttää paljon sanoja ja niiden vivahteita. Pieni lapsi tekee havaintoja toisista kokonaisvaltaisesti. Lapsi käyttää kaikkia aistejaan havaintojen tekemiseksi ja saattaa siten tehdä tarkempia havaintoja ihmisen todellisesta tunnelatauksesta. Lapsi esimerkiksi vaistoa helposti, onko aikuinen aidosti kiinnostunut hänestä. Hän myös kiinnittää enemmän huomiota ääneen, kehon asentoihin ja kasvonilmeisiin, koska hän ei ymmärrä sanojen merkitystä. (Vilen, Leppämäki, Ekström 2002, 22.)

4.1 Kasvattajan, lapsen ja vanhempien välinen vuorovaikutus

Kasvattajien asiantuntijuus koostuu yleisellä tasolla kasvatukseen, lapsen kasvuun ja kehitykseen sekä mahdollisesti myös erityisvaikeuksiin. Vanhempien asiantuntijuus on yksilökohtaista oman lapsen tuntemusta, luonteesta, tavoista, tottumuksista ja arjen elämästä. Vuorovaikutuksessa oleellista on, että vanhemmat ja kasvattajat ovat yhdessä ja aidosti kiinnostuneita lapsen kokonaisvaltaisesta kehityksestä. (Koivunen 2009, 156 -157.)

Kaavio 2: Lapsen, vanhempien ja kasvattajien vuorovaikutuskolmio (Koivunen 2009, 156)

Kaavio kaksi, kuvaa vanhempien, lapsen ja kasvattajien keskinäisiä vuorovaikutussuhteita. Kolmio viittaa siihen, että vanhempien ja kasvattajien välinen vuorovaikutussuhde vaikuttaa lapseen, lapsen ja kasvattajien välinen vuorovaikutussuhde vaikuttaa vanhempiin sekä lapsen ja vanhempien välinen vuorovaikutussuhde vaikuttaa kasvattajiin. (Koivunen 2009, 156).

Vuorovaikutuksellisessa tukemisessa asiakaslähtöisyys on olennaista. (Vilen, Leppämäki, Ekström 2002,22) Karilan (2006) mukaan toimiva vuorovaikutussuhde avartaa vanhempien ja kasvattajan näkökulmia lapsen kehityksestä ja kasvatuksesta ja samalla tukee kumpaakin osapuolta lapsen huolenpidossa ja kasvatuksessa. Hyvässä vuorovaikutuksessa kasvattajan kanssa lapsi tulee nähdäksi ja kuulluksi omana itsenään.

Kokemuksemme mukaan päivähoitossa kasvatuskumppanuus on vanhemman ja kasvattajan välistä vuorovaikutusta. Siinä on keskeistä vanhempien asiantuntijuus oman lapsensa asioissa ja toisaalta kasvattajan ammatillinen osaaminen ryhmän eri-ikäisten ja erilaisten lasten ohjaamisessa, hoitamisessa ja kasvattamisessa. Toimivan kasvatuskumppanuuden syntyminen vaatii keskinäistä kuuntelua, kunnioitusta ja luottamusta. Kasvattaja ja asiakas luovat yhdessä kielen, jonka avulla on hedelmällistä edetä. Tärkeänä kasvatuskumppanuudessa koemme: lapsen hyvinvoinnin sekä lasten keskinäisen vuorovaikutuksen.

Vuorovaikutuksessa lapsen kanssa katsekontakti on tärkeä. Kasvattajan tulee kyykistyä lapsen tasolle niin, että silmät ovat samalla tasolla, jolloin katsekontaktin merkitys korostuu. Tämä on tärkeää erityisesti silloin, kun kasvattaja haluaa kertoa jotain tai jos lapsella on kasvattajalle kerrottavaa. Näin tehtynä lapselle vahvistuu kokemus, että häntä kuunnellaan ja hänen asiaansa pidetään tärkeänä. Lapselle puhuttaessa on tärkeää käyttää sanoja, joita hän ymmärtää. Sanoja ei tulisi käyttää liikaa. Kasvattajan äänensävy viestii syvällisemmistä asioista kuin pelkästään mekaanisen puheen tuoton sävyistä. Se paljastaa aikuisen tunteet lasta kohtaan. Kasvattajan on hyvä tiedostaa itsessään tunteet ja tuntemukset, jotka vaikuttavat suhtautumisessa lapsiin myös äänen sävyn kautta. (Koivunen 2009, 47- 48.)

Kasvattajina olemme työssämme todenneet, lapsi ottaa osaa toimintaan valmiuksiensa mukaisesti. Vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisten kanssa lapsi tulee vähitellen tietoisiksi ajattelustaan. Vuorovaikutustaidot harjaantuvat vähitellen lämpimässä ilmapiirissä, yhdessä keskustellen ja hämmästellen syntyy turvallinen olo ryhmässä.

Ryhmän vuorovaikutuksessa tunneilmaisut näyttelevät merkittävää osaa. (Kauppila, 2005,106) Ryhmässä toimiessaan lapsi oppii sosiaalisia vuorovaikutustaitoja, kuten erilaisuuden hyväksymistä, toisten kunnioittamista ja huomioimista. Kasvattajalta tämä vaatii ymmärtävää suhtautumista ilman liian tiukkoja kriteereitä sosiaalisten taitojen hallitsemiseen. Lapsen varhaiset kokemukset vuorovaikutuksesta luovat pohjan myöhempään onnistumiseen sosiaalisissa suhteissa.

4.2 Työntekijöiden välinen vuorovaikutus

Sosiaaliset vuorovaikutustaidot merkitsevät kykyä työskennellä erilaisissa työyhteisöissä niin, että työntekijä kykenee ymmärtämään ja eläytymään toisten työntekijöiden asemaan. Hyvät vuorovaikutustaidot auttavat työntekijää toimimaan ja antamaan oman työpanoksensa tehokkaalla tavalla. Tällainen työntekijä onnistuu ilmaisemaan omat mielipiteensä rakentavasti, vaikka ne poikkeaisivatkin enemmistön näkemyksistä. Hyvillä vuorovaikutustaidoilla varustettu työntekijä on yhteistyökykyinen ja osoittaa halua osallistua sosiaalisiin tilanteisiin. Hän osaa antaa ja ottaa vastaan rakentavaa palautetta hallitsemalla samalla pettymykset ja vastoinkäymiset. Kaiken A ja O lienee oma asenne, joka positiivisella tavalla edistää myös uuden oppimista. Kauppila (2005) peräänkuuluttaa vuorovaikutustaitojen opettelua jo koulussa, sillä nämä taidot auttavat merkittävästi työnantajaa ja työtovereita havaitsemaan nuoren työntekijän mahdollisuudet selviytyä työelämässä. Vuorovaikutustaitojen ja työssä menestymisen välillä on siis selvä positiivinen suhde. (Kauppila, 2005,159)

4.3 Voimaantuminen osana vuorovaikutusta

Vuorovaikutustyö ei onnistu ilman tunnetyöskentelyä. Työ saattaa kuluttaa paljon fyysisiä ja psyykkisiä voimavaroja, jolloin tunteita käsitellään laidasta laitaan. On tärkeää kiinnittää huomiota omaan jaksamiseensa kokonaisvaltaisesti. Työntekijän hyvinvointi ja jaksaminen lähtee omien voimavarojen tarkastelusta. (Vilen, Leppämäki, Ekström, 2002,95) Työntekijän omat tarpeet saattavat eri elämäntilanteissa muuttua, joka osaltaan luonnollisesti heijastuu työmotivaatioon. Toisaalta taas halu auttaa asiakasta kasvattaa työntekijän tietoutta omasta itsestään ja saattaa näin ollen edesauttaa omaa voimaantumista. Vaikka työ sosiaalialalla antaa paljon, on hyvä muistaa, että ensisijainen voiman lähde on hänen oma elämänsä. Työ ei saa olla työntekijän ainoa voiman lähde, vaan on muistettava myös vapaa-ajan ja siihen liittyvien läheisten tärkeys.

Voimaantumisen tunne syntyy kun ihminen omien kokemustensa pohjalta oivaltaa ja ymmärtää jonkin asian tai asiayhteyden ja tuntee onnistumisen ja hyväksytyksi tulemisen tunteita. (Vilen, Leppämäki, Ekström, 2002,339) Voimaantuminen lähtee aina omasta itsestä. Se on henkilökohtainen ja myös sosiaalinen prosessi, joka myönteisyydellään ja kannustavuudellaan edistää ihmisen hyvinvointia. Se on edellytys kaikelle itseilmaisuudelle ja kommunikoinnille, jota oppiminen ja kehittyminen vaativat. Voimaantumisteeman esille nostaminen opinnäytetyön yhteydessä on mielestämme tärkeä ajatellen perhepäivähoitajien työssä jaksamista. Oma toimintaosuutemme käsittelee kokemuksellisuuden tarjoamista toiminnallisten menetelmien avulla. Tässä mielessä kokemuksellisuus ja voimaantuminen kulkevat käsi kädessä.

5 Toiminnalliset menetelmät

Toiminnallisiin menetelmiin voidaan luokitella useita taiteen lajeja, kuten musiikki, kuva, tanssi ja draama. Me keskityimme opinnäytetyössämme pääasiassa draaman sekä musiikin käyttöön.

5.1 Draama

Draama on taidelaji, mutta samalla myös pedagoginen työskentelymuoto. Draama antaa toiminnallisilla keinoilla mahdollisuuden oppia ja samalla kehittää omaa ilmaisuaan ja vuorovaikutustaitoja. (Draama kuntoutuksen välineenä.) Draamatoiminnan tarkoituksena voidaan pitää uutta tapaa synnyttää ja tutkia asioita. Draama esittää kysymyksiä, joihin ei välttämättä löydy vastauksia. Kun draamaa käytetään osana opetusta, kaikkien osallistujien kokemuksen laatu on merkityksellistä. Tämä pätee niin pieniin lapsiin kuin myös aikuisiin, sillä motivoivana menetelmänä draama edistää ”laadullista oppimista”. Owens ja Barber (2010) tarkoittavat laadullisella oppimisella tietoisuuden laajentamista sekä ymmärrystä ihmisten välisistä vuorovaikutustaidoista ja sosiaalisista suhteista. He kuitenkin toteavat, että toiminnalliset menetelmät, kuten draama ei välttämättä ole ainoa oikea tapa oppia. Asioita voidaan tuki omaksua siirtämällä, toistamalla, varastoimalla sekä pinnallisesti oppimalla. He puolustavat draaman käyttöä voimaannuttavana mahdollisuutena. Parhaimmillaan draaman oppeja ei voi niellä pureksimatta vaan draama synnyttää uusia kysymyksiä ja kriittistä ajattelua. Toiminnalliset menetelmät tuovat menneen ja tulevan teoiksi tähän hetkeen. (Kopakkala 2005, 179)

Draama voidaan luokitella moneen eri lajiin. Me keskityimme omassa työssämme sosiodraaman ja pedagogisen draaman toimintatapoihin. Sosiodraama on ryhmän työväline sen tutkimisen ja opittavien asiain sisältöjä tai ryhmää itseään. Kun yhteisistä asioista vain puhutaan, keskusteluun osallistujilla on keskenään hyvin erilaisia kokemuksia käsiteltävistä asioista ja puhe jää helposti etäiseksi. Sosiodraaman avulla kyetään luomaan yhteisesti jaettu kokemuksellinen todellisuus, johon keskustelu voidaan ankkuroida. (Aitolehti & Silvola 2008,125.) Sosiodraama nostaa tutkittavaksi ammattirooleissa ja erityisesti vuorovaikutusammateissa työskentelevien

hiljaista tietoa, mikä tulee näkyväksi varsinkin roolityöskentelyssä; se auttaa tunnistamaan uskomuksia ja ennakkoluuloja. (Tervamäki ym 2005,107.)

Pedagoginen draama perustuu ihmisen ilmaisutaitoon, jolloin draama toteutuu opetettavan aiheen ehdoilla. Päämääränä ei ole saada tuotosta esitettävään kuntoon vaan ennemminkin omaksua uusia asioita tekemällä. Opetettava aihe käsitellään toiminnallisoin keinoin turvallisissa puitteissa, jolloin ohjaajalla tulee olla riittävästi tietoa käsiteltävästä aiheesta.

Draamaprosessin kulku

Draaman työtavat ovat peräisin eri lähteistä: teatterista, kirjallisuudesta, psykologiasta, terapiasta, taiteista jne., ja niitä on käytetty kauan. Ryhmäprosessi alkaa ensimmäisestä tapaamisesta lähtien. Tällöin tarkennetaan yhdessä prosessin tavoitteet, tavat toimia, mitä on tarkoitus tehdä ja koska. Myös ryhmäläisten mahdolliset poikkeavat tulo- tai lähtöajat on hyvä olla kaikkien tiedossa ennen toiminnan alkua. Nämä ”pelisäännöt” lujittavat ryhmän sitoutumista ja turvallisuutta. Asianmukainen virittäytyminen tunnelmaan mahdollistaa aktiivisen toiminnan. Lämmittelyn aihe tulee olla niin tuttu, että jokaisen on siihen helppo tarttua. Aihetta voidaan käsitellä aluksi esimerkiksi pareittain, jolloin keskusteleminen on aktiivista ja vastavuoroista. Työtavoiksi voidaan ottaa myös erilaisia pelejä tai leikkejä, joiden kestot ei kuitenkaan tule olla kovin pitkiä. Rento, avoin ja luottamuksellinen ilmapiiri pyritään luomaan niin fyysisesti, sosiaalisesti kuin henkisesti.

Virittäytymistä seuraa itse toimintaosuus. Ohjaaja voi käyttää erilaisia työtapoja johdattaakseen ryhmän draamaprosessiin. Kehystarinoita voivat olla esimerkiksi kuunnelma, laulu, tai elokuva. Ennen draaman käynnistämistä tarkastetaan, että jokainen on löytänyt varmasti oman roolinsa. Jokaisen ryhmäläisen on saatava kokemuksensa roolityöskentelystä vaikka eivät kaikki olisikaan samanaikaisesti ”näyttämöllä”. Roolityöskentelyssä myös ”eloton” herää eloon. Varsinkin sosiodraamassa jokaisen roolissa olevan tulee saada äänensä kuuluville. Lotta Ora (2005) toteaa, että ”kohtauksen” valmisteluajan ollessa lyhyt, ryhmän toiminta aktivoituu ja suorituspainee vähenee. Pienillä sovellutuksilla toiminnassa voidaan edetä niin, että ryhmä ei toista jo tapahtunutta, vaan luo jotain aivan uutta. Harjoituksesta poimitaan ryhmää kiinnostavia näkökulmia ja niihin palataan väliintuloissa tai draaman jälkeisissä keskusteluissa. Harjoitusten painopiste ja kesto toteutetaan niin, että myös prosessin loppuvaiheeseen jää riittävästi aikaa.

Toimintavaiheen jälkeen annetaan tilaa tunneilmaisulle; millaista oli tehdä asioita yhdessä ja omassa roolissaan. Yksi helpoimpia menetelmiä tästä on esimerkiksi janalle asettautuminen. Ohjaaja kysyy yksinkertaisen kysymyksen toiminnan sujuvuuteen liittyen ja pyytää ryhmää asettautumaan näkymättömälle janalle omia tuntemuksiaan kuvaillen. Tämän jälkeen on

helpompaa tuoda asioita esiin verbaalisesti. Tilanteen purku jakaa koettuja tunteita. Toisten roolityöskentelyä ei arvostella eikä neuvota. Jakamistilanteet toimivat oppimistilanteina, sillä silloin käynnistyy asian prosessointi syvemmin. Loppukeskusteluissa käsitellään toimintaosuudessa tehtyä, nähtyä ja koettua älyllisesti. Koko draamaprosessin päätteeksi ohjaajan täytyy varmistaa, etteivät roolit jääneet ”elämään” ryhmäläisissä. Etäännyttämisleikit- tai harjoitukset toimivat ryhmälle merkinä siirtymisestä draaman maailmasta nykyhetkeen. Todellisten merkitysten ymmärtäminen, syveneminen ja tulkinta tapahtuu hitaasti. Prosessointia voidaan työstää pitkään; joko draaman keinoin ryhmässä myöhemmin tai omissa ajattelutavoissa. Tätä vaihetta Häkämies (2005) kutsuu kaaoksen ja kontrollin liittymäkohdaksi.

Roolit

Sana ”rooli” on hankala, sillä se tuo mieleen teatterin, virallisen arvoaseman ja epäaitouden. Roolilla tarkoitetaan näyttelijän yksilöllistä tulkintaa esittämästään kuvitteellisesta hahmosta. (Sinivuori & Sinivuori 2007, 247). Meillä jokaisella on kuitenkin arkielämässämme monta eri roolia, joissa myös käyttäydymme eri tavoin. Roolit liittyvät vuorovaikutussuhteisiin. Ne ovat ikään kuin ”ikkunoita”, joiden läpi näytämme eri puolia itsestämme. (Kopakkala 2005,96,100).

Roolin pohdinta auttaa vuorovaikutuksen ja ryhmän toiminnan sekä oman käyttäytymisemme ymmärtämisessä. Kun kaksi ihmistä vaihtaa roolia keskenään ja katsoo itseään sekä maailmaa toistensa näkökulmista, syntyy voimakas kohtaamisen kokemus (Aitolehti & Silvola 200,73). Keskeisimpiin perustekniikoihin toiminnallisia menetelmiä toteuttaessa kuuluu roolinvaihto, jota käytetään nykyään tehokkaasti sekä terapia- että koulutuskäytössä. Roolia esittävän tehtävä on pohtia, kuinka hänen esittämänsä henkilö reagoisi ja toimisi. Roolinvaihdon avulla henkilö näkee oman elämäntilanteensa toisen ihmisen roolista käsin. Tämän työtavan avulla voidaan ymmärtää samassa kohtauksessa olevien roolihenkilöiden välisiä ristiriitoja paremmin. (Kopakkala 2005,103). Niemistö (2004) toteaa roolien ja identiteettien kypsyvän kehityksen myötä, roolit käyttäytymistäipumuksina, identiteetit kokemuksena. Ryhmässä yksilö voi tulla tietoiseksi roolistaan, identiteetistään ja niihin vaikuttavista vastarooleista. (Niemistö, 2004,95) Luovuus vaikuttaa kuitenkin siihen, kuinka ryhmä reagoi toistensa aloitteisiin ja tarttuu niihin.

5.2 Musiikki

Vuorovaikutuksen välineenä voidaan käyttää erilaisia luovia menetelmiä. Ne kaikki voivat toimia kohtaamiseen liittyvien ilmeiden, eleiden ja puhuttujen sanojen tukena. Monelle luova toiminnan kieli on helpompaa kuin puhutut sanat. Näistä musiikkia voidaan käyttää terapia- muotona mutta myös pelkästään vuorovaikutuksellisenä tukena erilaisissa ryhmissä.

Musiikkitoimintaa voi toteuttaa erilaisten asiakkaiden kanssa ilman erityistä soittotaitoa. Helpposti ajatellaan, että muut ilmaisutavat kuuluvat kaikille, mutta musiikki vain niille, jotka ovat saaneet siihen erityistä koulutusta tai jotka ovat musiikillisesti lahjakkaita. Tällainen arkuus perustuu tarpeettomaan omien kykyjen vähättelyyn. Musiikki on kaikille yhteinen ilmaisun kieli siinä kuin puhuminen, piirtäminen tai askartelu. (Vuorinen, 1993,167.)

Jokainen kokee musiikin omalla tavallaan. Surullisenkin musiikin kuuntelu voi olla minän voimavaroja tukema kokemus, mutta ohjaajan on kyettävä aistimaan asiakkaan mahdollinen ahdistuminen ja muuttamaan tilanne rakentavaksi. (Vilen, Leppämäki, Ekström, 2002,291.) Hetkeen vaikuttavat monet seikat; aikaisemmat kokemukset, tunnetila, älylliset ja persoonalliset erot sekä elämäntilanne. Ohjaaja voi oppia käyttämään musiikkia opetuksessaan mielekkäällä ja hyödyllisellä tavalla. Musiikki aktivoi tutkijoiden mukaan oikean aivopuoliskon toimintoja, mikä tukee ilmaisullisen luovuuden ja mielikuvituksen käynnistymistä. (Vuorinen, 1993,168) Siksi musiikki voi tukea esimerkiksi opiskelua edistäen rentoutumista, mielikuva-työskentelyä tai ideointia. Musiikki on erinomainen tapa herättää assosiaatioita, muistikuvia tai tunnelmia. Se on luonteva silta eri ilmaisumuotojen välillä; musiikkia ei voi koskaan tulkita väärin.

5.3 Ohjaajan tehtävä

Ryhmän ohjaaja johtaa ryhmän toimintaa. Hän auttaa ryhmää työskentelemään perustehtävänsä mukaisesti ja vastaavasti perustehtävä määrittää ohjaajan roolia. (Niemi, 2004, 67.) Draaman ohjaaminen on aina ennalta arvaamatonta ja ennustamattomuudessaan kiehtovaa. Se on kuitenkin kurinalaista toimintaa, jossa suunnittelulla on tärkeä osa. Vaikka työtavat ja tekniikat täytyykin mieltä huolella etukäteen, pelkkä mekaaninen toteuttaminen ei synnytä onnistunutta työskentelyä. Työskentelyn dynamiikka syntyy ryhmän ehdotuksista, reflektiosta ja ennen kaikkea ryhmän motivaatiosta.

Motivaation synnyttämiseksi ohjaajalla täytyy olla taito aktivoida ryhmä toimintaan. Tätä vaihetta kutsutaan myös orientoitumiseksi. Kannustava ja ryhmää tukeva ohjaaja luo puitteet leikkisään ja suvaitsevaan ilmapiiriin. Kopakkala (2005) kiteyttää saman; ”pitää ymmärtää oma vaikutuksensa muihin ihmisiin”. Oma virittäytyminen asiaan heijastuu suoraan ryhmään. Mikäli ohjaajan ajatukset eivät ole tilanteessa läsnä, on vaikea voittaa ryhmän luottamus. Asenteemme, ajatuksemme, puhetapamme, pukeutumistemme ja fyysinen hahmomme vaikuttavat toisiin ihmisiin. Rooli, jonka otamme ja joka vaikuttaa toisten mahdollisiin rooleihin. Tätä emme yleensä näe kokonaan. (Kopakkala, 2005,179.)

Toiminnallisia menetelmiä käytettäessä ohjaajalla tulee olla tietoja, taitoja ja kokemusta eri menetelmistä. Toiminnallinen menetelmä vaatii ohjaajalta kokonaisvaltaista paneutumista

ohjausprosessiin. Toiminnalliset työmuodot edellyttävät esivalmisteluja, suunnittelua sekä materiaalin hankintaa ja kuljetusta toimintapaikalle. (Andreev & Salomaa 2005,172.)

Ohjaajalla tulee olla varma ote siihen, koska ryhmän toiminnassa edetään eteenpäin tai milloin tartutaan ryhmää pohdituttavaan aiheeseen tarkemmin. Ohjaaja toimii rajojen vartijana kuitenkin pieniä poikkeavuuksia viitekehuksesta sallien.

Ohjaajan ominaisuuksia ovat ryhmätyötaidot, rohkeus ja luovuus, kyky kuvitella ja leikkiä, tilanneherkkyys ja tilannehallinta, muuntautumisen ja ongelmaratkaisu kyky ja hienotunteisuus. Ohjaajan tulee luoda ryhmätilanne kaikilla tavoin turvallisiksi. Turvallisessa tilassa ja ilmapiirissä ohjaajan on siedettävä epävarmuutta tilanteiden kehittymisestä ja kyettävä reagoimaan; koskaan ei voi tietää, mitä ryhmässä tapahtuu.

Luovissa ja toiminnallisissa ryhmissä toteutuu ajatusten ja kokemusten jakamista. Näin ollen ohjaajan ei tule selittää ja tulkita ryhmän jäsenten toimintaa ja tuotosta, ellei toiminnan sisältöön kuulu ohjaajan johdolla yhteisten työvaiheiden ja tulosten tarkastelua ryhmän jäsenten kesken. Ohjaajan ei tule myöskään vaatia ryhmän jäsentä osallistumaan ja kuvaamaan kokemuksiaan, vaan hänelle annetaan mahdollisuus seurata sivusta ja säädellä itse omaa osallistumistaan. (Andreev & Salomaa 2005, 175.) Luoviin toimintoihin osallistuneena ihminen saa olla sosiaalisessa kanssakäymisessä toisten kanssa. Hän oppii uusia asioita ja löytää uusia puolia itsestään, rentoutuu ja saa uudenlaista sisältöä elämäänsä.

6 Toiminnan suunnittelu ja arviointimenetelmät

6.1 Toiminnan suunnittelu

Kehittämispäivien toiminnan suunnittelussa koemme tärkeänä, että huomioisimme perhepäivähoitajien arjen. Kaikki tarinat joita tulemme kehittämispäivillä käyttämään, on meidän omaa tuotosta. Aloitamme toimintaosuudet aina lämmittelykorteilla. Korttien tarkoitus on poistaa jännitystä sekä luoda ryhmään luottamusta. Toiminnan lopuksi tulemme käyttämään kortteja sekä dialogia. Ohjaamme kaikki neljä tiimi-iltaa samalla suunnitelmalla. Tapaamiskertojen suunnitteluvaiheessa pidämme tärkeänä, että tavoitteisiin pääseminen onnistuisi kuudella tapaamiskerralla.

Toimintakerroillamme käsittelemme vuorovaikutusta toiminnallisien menetelmien kaavio yksimukaisesti.

<p>Ensimmäinen kehittämispäivä 21.4.2010 Kunnan kaikki perhepäivähoitajat ja ohjaajat Klo:8.00-10.30</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Ensimmäinen yhteinen tapaaminen, jossa toiminta tapahtuu draaman olennaisimman elementin. • Toimintaa arvioimme dialogin, havainnoinnin ja janan avulla

<p>Tiimi-illat, jossa perhepäivähoitajat kokoontuvat tiimeittäin illalla klo: 18.00- 19.30 Tapaamispäivät: 23.8-24.8 ja 30.8-31.8.2010</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Kaikki tiimi-illat toteutetaan samanlaisina. Käytämme draamaa ja rentoutumista. • Toimintaa arvioimme palautelomakkeella ja havainnoinnin avulla

<p>Toinen kehittämispäivä 3.9.2010 Kunnan kaikki perhepäivähoitajat ja ohjaajat Klo:8.00-10.30</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Toiminta keskittyy musiikkiin, jossa keskeistä on kuunteleminen, ilmeet ja eleet • Toimintaa arvioimme dialogin, havainnoinnin ja palautelomakkeen avulla

Kaavio 1: Toiminnan suunnittelu

6.2 Arviointimenetelmät

Havainnointi

Opinnäytetyössämme olemme käyttäneet osallistuvaa havainnointia sekä itse laatimaamme havainnointilomaketta (liite 2). Ohjaamalla toimintaa vuorotellen pystyimme tekemään luotettavampaa havainnointia. Kirjasimme havainnot muistiin välittömästi jokaisen toimintakerran jälkeen. Havainnointilomakkeen tarkoituksena oli huomioida ryhmissä tapahtuvaa dynamiikkaa, kommunikointia sekä toiminnan sujuvuutta ja edistymistä.

Dialogi

Keskustelimme jokaisen toimintaosuuden ja tapaamiskerran päätteeksi perhepäivähoitajien kanssa siitä, miten he kokivat toiminnan. Kyselimme tuntemuksia toiminnan sisällöstä, mikä oli epäonnistunutta/ikävä/mukavinta/onnistunutta. Perhepäivähoidon ohjaajien kanssa pidimme jokaisen toimintakerran jälkeen lyhyen purkukeskustelun, jossa saimme palautetta toiminnan sujuvuudesta sekä meidän ohjaamistaidoista.

Lomakearviointi

Laadimme kaksi palautelomaketta. Tiimi-illan jälkeen jaoimme perhepäivähoitajille henkilökohtaisen palautelomakkeen (liite 3) jonka he toivat meille toiseen kehittämispäivään. Halusimme tietää, kuinka hoitajat kokivat illan aiheen suhteessa toimintaan. Kaikkien tapaamiskertojen kokoava loppukysely (liite 4) jaettiin viimeisen tapaamiskerran päätteeksi. Se annettiin tiimien täytettäväksi yhdessä. Odotimme hoitajien arvioivan toimintaamme suhteessa asetettuihin tavoitteisiimme.

7 Toiminnan kuvaukset

7.1 Ensimmäinen kehittämispäivä 21.4.2010

Toiminnan suunnittelu

Olemme kirjoittaneet valmiiksi kuvitteellisen tarinan perhepäivähoitajan aamusta. Tarinan jälkeen vapaaehtoiset tulevat esittämään tarinan draaman avulla. Ryhmätyönä pohditaan draamaesityksen sisältöä vuorovaikutuksen kannalta. Tarina esitetään vielä toisen kerran, jossa vuorovaikutustilanteet on pystytty parantamaan. Tuomme mukamme roolivaatteita ja muita tarvittavia esineitä esitystä varten. Ohjaamme esitystä apukysymyksillä sekä tulemme lopettamaan esityksen sopivaan kohtaan. Esityksen jälkeen tilanne puretaan janan avulla. Jana tuo näkyväksi kunkin tuntemuksen. Siinä lattialle muodostetaan kuvitteellinen jana,

jossa päät edustavat vastakkaisia näkemyksiä käsiteltävästä aiheesta. Osallistujat ottavat janalla paikan siitä kohdasta, joka ilmentää heidän henkilökohtaista suhtautumistaan aiheeseen. (learning systems, 9.)

Olemme valmistaneet alkulämmittelyyn tarkoitetut kortit itse. Jokaisessa kortissa on kysymys, joka ohjaa kortin saanutta kertomaan jotain itsestään, lapsuudestaan, mieltymyksistä, mielipiteistä, unelmista. Kysymykset ovat varsin persoonallisia ja tähtäävät siihen, että jokainen kertoisi jonkin myönteisen tai hauskan asian itsestään. Korttien tehtävänä on laukaista alkujännitystä ja synnyttää kevyttä tarinointia. (lämmittelykortit.) Toiminta osuuden aikana olemme ohjaajina ohjaamassa ja innostamassa perhepäivähoitajia draaman avulla käsiteltävään aiheeseen. Olemme jakaneet ohjausvuorot. Tulemme vuorotellen olemaan ohjaustehtävissä, toinen meistä tukee ja on apuna tarvittaessa. Havainnoimme toistemme ohjaustilanteita sekä toiminnan kulkua. Toiminnan lopuksi käytämme voimakortteja.

Toiminnan toteutus

Perhepäivähoitajien juotua aamukahvinsa he siirtyivät saliin, istumapaikat olivat laitettu ison ympyrän muotoiseen isoon piiriin, josta meillä kaikilla oli näköyhteys toisiimme. Perhepäivähoidon ohjaajat kertoivat ajankohtaisista asioista, jonka jälkeen toivottivat meidät tervetulleiksi kehittämispäivään. Esittelimme itsemme sekä kerroimme opinnäytetyömme tekemisestä ja aineiston keruusta opinnäytetyöhömmä. Korostimme palautteiden olevan meille erityisen tärkeää. Aloitimme lämmittelykorteilla, jotka toimivat myös itsensä esittelemisen tukena. Esittelykierroksen aikana monen perhepäivähoitajan mielestä kysymys oli henkilökohtaisesti sopiva. Seuraavaksi luimme tarinan perhepäivähoitajan aamusta.

16.4.2010 Klo: 7.45 Perhepäivähoitajan kotona

Perhepäivähoitajan työ on alkanut, omat rakkaat perheenjäsenet ovat valmistumassa kouluun/töihin lähtemiseen. Kaksi hoito lasta leikkii olohuoneessa tyytyväisinä. Keittiössä valmistuu aamupuuro hiljalleen levyllä. Ovikello soi, sisään tullaan kovan huudon kanssa, tuojina ovat molemmat vanhemmat. Isä on rauhallinen ja toivottelee hyvät huomenet huutava lapsi sylissään. Äiti on tuotunut ja antaa perhepäivähoitajalle palautetta eilisistä märistä vettä valuvista kurarukkaista. Ovikello soi. Viimeisenä tulijana on ryhmän nuorin lapsi, jota tuo iloinen ja kiireinen isä. Lapsi on hyväntuulinen ja isä riisuu lapsen ja vie olohuoneeseen. Isän kävellessä kengät jalassa valkoisen maton päältä, siihen jäi kengistä kulkeutunutta likaa. Isä lähtee ja vilkuttaa lapselleen. Puuro on valmista ja aamupala alkaa. Perhepäivähoitajan kännykkä soi ja näytössä vilkkuu soittajana perhepäivähoidon ohjaaja.

Tarinan jälkeen levitimme esille mukana tuomamme roolivaatteet sekä tavarat/astiat esitystä varten. Lähdimme katsomaan tilannetta draaman avulla, jonka perhepäivähoitajat esittivät Ensimmäisellä kerralla kun kyselimme vapaa-ehtoisten halukkuutta osallistua esitykseen, salissa oli täydellinen hiljaisuus eikä kukaan omaehtoisesti ilmaissut halukkuuttaan osallistua rooleihin. Ohjaajina me kannustimme ja rohkaisimme vapaa-ehtoisia valitsemaan roolit. Avustimme roolivalinnoissa, tarjosimme vaatteita rooleihin osallistuneiden kesken. Ensimmäinen rohkea perhepäivähoitaja vapautti tunnelmaa, joten seuraaviin rooleihin vapaaehtoisten oli helpompi asettua. Korostimme vielä, että esityksen aikana tulemme ohjaamaan tilannetta apukysymysten kautta. Roolivaatteita pukiessa perhepäivähoitajat selvästi vapautuivat alkujännityksestä. Johdattelimme hoitajia esitykseen esittämällä heille rooleihin liittyviä apukysymyksiä.

Esitys alkaa ”Hoitolapset leikkivät legoilla lattialla”. Perhepäivähoitajan mies ja lapsi lähtevät yhtä aikaa ovesta. Välissä perhepäivähoitaja käy hämmentämässä puuroa. Lapset leikkivät hiljaa lattialla. Ensimmäisen perheen sisääntulon yhteydessä äidillä on kurarukkaset kädessä ja käy heti moittimaan perhepäivähoitajaa Perhepäivähoitaja yrittää selittää äidille kuraista ilmaa. Äiti ei kuuntele, vaan jatkaa edelleen perhepäivähoitajan moittimista. Isä riisuu hiljaa lapsen ja perhepäivähoitaja ottaa lapsen isältä omaan syliinsä. Äiti poistuu ovesta ennen isää. Perhepäivähoitaja rauhoittelee lasta ja avaa oven. Sisään tulee isä, riisuu lapsen ja vie olohuoneeseen muiden lasten luokse. Isän lähdettyä kengistä kulketunut liika jää matolle. Perhepäivähoitajan sylissä oleva lapsi rauhoittuu ja perhepäivähoitaja kattaa astioita. Kännykkä soi. Kiireinen hoitaja vastaa siihen, koska soitajana oli perhepäivähoidon ohjaaja.

Esityksen päätyttyä esittäjät saivat suosionosoitukset muilta hoitajilta. Purimme esityksen tuoman tunteen janan avulla. Suvi asettui janan toiseen päähän (tuntui helpolta), Kaija janan toiseen päähän (tuntui vaikealta) ja osallistujat ottivat paikkansa janalta siitä kohdasta, miten he kokivat näyttölemisen. Janalla seisottiin Suvin lähellä tai puolivälissä. Ryhmätyön tavoitteena oli pohtia esityksestä nousseita tilanteita lapsen, vanhemman, oman perheen ja perhepäivähoitajan vuorovaikutuksen näkökulmasta sekä mitä tilanteelle voisi tehdä. Jaoimme perhepäivähoitajat neljään ryhmään. Ryhmät jakoutuivat työskentelmään eri huoneisiin. Mukaansa he saivat valmiit kysymykset (isolla paperilla) sekä tusseja. Käytettävä aika ryhmätyöhön oli 20 min. Ryhmätöiden purkaminen aloitettiin ryhmittäin. Jokainen ryhmä toi esille omat näkemyksensä tilanteista. Avointa keskustelua käytiin perhepäivähoitajan uskallisuudesta sanoa vanhemmille ajankohtaisista asioista. Ryhmätyöt kiinnitettiin seinälle, jossa ne olivat luettavissa (liite 5).

Toisen esityksen perhepäivähoitajat esittivät saman tarinan mukaisesti, mutta tilanteet olivat korjatut vuorovaikutuksen kannalta ja esitys aloitettiin. Kyselimme ensin vapaaehtoisia esiin-

tymään. Tarkoituksenamme oli saada toiset hoitajat esiintymään vaan halukkaita ei löytynyt. Näin päädyimme pyytämään samat henkilöt esittämään korjattua tilannetta uudestaan. Luontevasti ja vapautuneesti esiintyjät pukivat roolivaatteensa uudelleen päälle ja esitys alkoi.

14.4.2011 Klo:7.45

Perhepäivähoitaja saatteli oman perheensä eteiseen toivotten hyvää koulu/työpäivää lapselleen ja miehelleen. Hoitolapsille perhepäivähoitaja kävi sanomassa kohta aamupalan olevan valmista. Huutavan lapsen hän vastaanotti huomioiden lapsen pahan olon ja halusi hänet syliin, jotta rauhoittuminen voisi alkaa. Palautteen antamisesta hän toivoi äidin kanssa keskustelevan illalla lasta hakiessa. Hetki olisi rauhallisempi hetki keskusteluun eikä lapsia olisi kuulolla. Isä pysäytettiin eteisessä, ja pyydettiin ottamaan kengät pois. Puhelimeen ei perhepäivähoitaja vastannut, sanoen: ”soitan myöhemmin, kun ensin tarjoan aamupalan”.

Esityksen päättyttyä purimme esittämisen janan avulla. Suvi asettui janan toiseen päähän (tuntui helpolta) Kaija janan toiseen päähän (tuntui vaikealta). Kokemuksiaan esittämisestä jaettiin myös sanallisesti. Yhteinen aikamme alkoi lähestyä loppua ja päätimme yhteisen aamupäivämme voimakortteihin. Istuimme isossa piirissä ja laitoimme voimakorttipakat kiertämään. Jokainen otti yhden kortin. Ennen kortin lukemista jokainen sanoi yhdellä tai parilla lauseella päällimmäiset ajatuksensa aamupäivän kulusta. Kierroksen aikana moni sanoi olevansa erittäin tyytyväinen toiminnalliseen osuuteen ja moni kehuskeli meidän tarinaa, joka kosketti monta hoitajaa. Aforismitkin osuivat monen kohdalla juuri oikeaan hetkeen.

Toiminnan arviointia

Alkulämmittelyn aikana moni perhepäivähoitaja antoi suoraa palautetta kortin lukemisen yhteydessä ”miten mulle sattuikin juuri tämä kortti”. He kokivat kysymyksen olevan heille sillähetkellä juuri ajankohtainen. Perhepäivähoitajat olivat erittäin tyytyväisiä toiminnalliseen aamupäivään. Kehittämispäivän erilaisuus oli monelle mieleinen kokemus. Draama tarina oli fiktiota, mutta elävää elämää perhepäivähoitajien arjesta. Halusimme lähteä mahdollisimman läheltä perhepäivähoitajien arkea. Olimme tarkoituksella sisällyttäneet tarinaan erilaisia vuorovaikutukseen liittyviä tilanteita, joita oli myös ryhmätyöosuudessa helppo käsitellä. Rooleihin jakaminen tuntui aluksi takkuavan, tarvittiin rohkaisua ja kannustusta. Kun kyselimme vapaaehtoisten halukkuutta osallistua esittämiseen, ei kukaan ilmaissut halukkuuttaan. Osa perhepäivähoitajista pyöritti päätään merkiksi, että en aio osallistua. Rohkaisimme vielä kertomalla meidän auttavan apukysymysten kanssa tarinan edetessä ja kenenkään ei tarvitse välttämättä puhua, vaan vastata meidän johdatteleviin kysymyksiin. Ryhmätöiden tekeminen sujui hyvin ja sai aikaan paljon keskustelua. Ryhmätöiden purussa keskustelua olisi

riittänyt enemmänkin, mutta aikamme oli rajallista emmekä voineet jäädä keskustelemaan pitkäksi aikaa. Pidimme tärkeänä, että jokainen ryhmä saa esittää omat näkemyksensä vuorovaikutuksen parantamiseksi.

Toisen kerran draama tarinaan pyydettyä vapaaehtoisia perhepäivähoitajilla oli rohkeutta sanoa ääneen ”en tule”. Pyysimme samat esittäjät esittämään korjatun tilanteen. Näyttelemisen oli paljon rennompaa ja vuorosanojakin tuli ilman meidän apuja. Esittäjät olivat vapautuneimpia ja kommentoivat esittämistään ”oli paljon helpompaa, kun tiesi mitä pitää tehdä”. Janalla seisoikin kaikki Suv:n vieressä todeten, oli helppoa esittää. Lopuksi käyttämämme voimakortit olivat mielestämme onnistunut valinta. Lukiessaan kortteja moni perhepäivähoitaja sanoi: ”miten tämä osui juuri minulle”. Moni saikin kortin jonka aforismi kosketti heitä siinä hetkessä.

Olimme tyytyväisiä ensimmäiseen yhteiseen tapaamiseemme, sillä moni perhepäivähoitajista tuli kommentoimaan tuntemuksiaan vielä meidän lähtiessämme pois. Perhepäivähoidon ohjaajien mielestä toimintamme oli onnistunut. Ohjaajina olimme heidän mielestään rauhallisia ja osasimme tuoda vuorovaikutuksen hyvin esille. Ohjaajina olimme jakaneet ohjausvuorot. Vaikka meillä on kokemusta erilaisten ryhmien ohjaamisesta, tuntui meillä molemmilla olevan pientä jännitystä ennen toiminnan alkua. Perhepäivähoitajien antamat suulliset palautteet vahvistivat meidän onnistumisen tunnetta. Koimme tällä toiminnalla saavuttavamme asettamamme tavoitetta.

”Ihanaa, tämä on juuri meidän työtämme, josta olette tarinan keksineet, tätä me tarvitsemme”

”Kiitos teille, että tilanne oli niin aito ja todellinen”

”Kiitos, että oli ajankohtainen aihe”

”Lisää tällaisia toiminnallisia päiviä”

”Ihanan erilainen kehittämispäivän aamupäivä”

7.2 Tiimi-iltojen suunnittelu

Jokainen tiimi-ilta tullaan pitämään eri paikassa käyttäen päiväkodin ja ryhmäperhepäiväkotien tiloja. Menemme paikanpäälle sovittua alkamisaikaa aikaisemmin, koska haluamme muokata käytettävissä olevia tiloja asettamalla tilaan patjoja ja tynyjä, joille voimme asettaa mukavasti yhteiseen iltaamme.

Kunnan perhepäivähoitajat ovat jaettu asuinalueensa mukaan neljään tiimiin. Ohjaamme näille jokaiselle tiimille yhden oman toiminnallisen illan. Pyrimme luomaan alusta lähtien luotettavan ja rennon ilmapiiriin. Aloitamme kertaamalla keitä olemme ja miksi olemme tulleet paikalle. Tiimi-illoilla haluamme suoda kaikille tasavertaisen toiminnan, näin jokainen

tiimi-ilta noudattaa samanlaista suunnitelmaa. Aloitamme itsetehdyillä korteilla joissa kussakin on lauseen alku. Tarkoituksena on kertoa, jotain omasta työpäivästä, täydentämällä lause loppuun. Lause liittyi perhepäivähoitajien oman työpäivän kulkuun:

Tänään lapset leikkivät...
 Viimeinen lapsi haettiin kello...
 Tänään kosketin lapsia hellästi kun...
 Tunsin onnistuvani...
 Jätin kertomatta...
 Tänään minulla oli hyvä päivä, koska...
 Olin leikissä mukana, olin...
 Tänään koin onnituvani erittäin hyvin, koska..
 Lasten kanssa tein...
 Kerroin äidille...
 Huomenna teen jotain toisin, kuin tänään...
 Tänään en kertonut lapsen päivästä, koska...
 Tänään ajattelin sanoa vanhemmille...

Näin saamme jokaisen hoitajan äänen kuuluville. Me perhepäivähoidon ohjaajan lisäksi osallistumme lauseiden täydentämiseen. Tämä lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta. Jatkossa puhumme tästä asiasta nimellä ”lämmittelykorttikierros”.

Olemme valinneet musiikkikappaleen, jonka kuuntelemme. Tämän jälkeen kirjaamme kuuntelusta syntyneet ”mielikuvat” paperille. Me kyselemme koko ajan vaihtoehtoisia, johdattelevia kysymyksiä, joista perhepäivähoitajat tekevät yhteisen päätöksen, millaiseksi he haluavat kappaleesta syntyneet henkilöt muodostaa ja nimetä. Kappale valintamme on Jorma Kääriäisen esittämä: ”Kirkossa” (liite 6) Valitsimme tämän sovituksen, sillä se oli mielestämme riittävän selkeä, lapsiteemaa käsittelevä mutta ei kuitenkaan liikaa hengellisyyteen viittaava. Lähdemme keskustelemaan laulusta nousseita ajatuksia. Korostamme, että vääriä vastauksia ei ole vaan jokaisen mielipide on yhtä tärkeä. Olemme kiinnostuneita tietämään tarinasta sanojen takana;

Oliko kirkkoon tullut lapsi poika vai tyttö? Nimi?
 Minkä ikäinen lapsi oli?
 Miksi he olivat tulleet kirkkoon?
 Missä lapsen äiti oli?
 Keitä muita kirkossa oli?
 Miksi lapsi halusi kesken kaiken kotiin?
 Miten isä suhtautui tähän?

Johdattelemme keskustelua eteenpäin kysymyksillä antaen tilaa hoitajien omille ajatuksille. Kun tarina on kutakuinkin luotu muistiinpanoja tehden, päätämme ”lähteä kirkkoon” ja rakentaa oma tarina kuvitteellisesta tapauksesta. Autamme tarvittaessa roolin valinnassa kannustavasti. Korostamme, että ei tarvitse osata näytellä vaan pelkästään olla paikoillaan ja vastata esittämiimme kysymyksiin. Jokainen hoitaja perhepäivähoidon ohjaaja mukaan lukien saa valita oman roolinsa ”näytelmästä”. Tila muuttuu kirkoksi, jonka sisällä istuu erilaisia ihmisiä ja kalusteita omine taustoineen. Kun tilanne on ”näytelty”, kysymme ryhmän tunteuksia omasta roolistaan. Lyhyen purun jälkeen kuuntelemme saman kappaleen uudestaan. Tämän jälkeen haluamme tietää, muuttuivatko omat ajatukset laulun sanoista ja mihin suuntaan? Tiedustelemme hoitajilta, miltä tuntui asettautua toisen rooliin? Olemme kiinnostuneita erityisesti lapsen ja isän välisestä vuorovaikutuksesta pienen lapsen näkökulmasta. Kykeneekö isä kuuntelemaan lasta riittävästi?

Toimintaosuuden jälkeen pidämme hoitajille loppurentoutuksen. Jaamme hoitajat puoliksi, jolloin toiset asettuvat makaamaan patjoille toisen puolen ryhmästä jäädessä valitsemaan itselleen pensseliä, joita löytyi erikokoisia. ”Maalajat” valitsivat itselleen ”paperin”, jonka viereen asettuvat. Patjalla makaajat pitävät silmiään kiinni niin, etteivät tiedä, kuka heidän viereensä tuli. ”Maalajat” painavat aluksi kätensä rentoutujan selän päälle valitsien mielessään värin, jolla ”paperinsa” maalaa. Kukin sai värittää ”taideteostaan” omassa tahdissaan. Kun ”maalaus” on valmis, asettaa ”maalari” jälleen kätensä maalattavan selän päälle merkiksi teoksen loppuun saattamisesta. Tämän jälkeen ”maalarit” poistuivat sivummalle palauttaen pensselit paikoilleen. ”Taideteosten” annetaan ”heräillä” patjallaan rauhassa, jonka jälkeen käymme palautekierroksen läpi hoitaja kerrallaan;

Miltä tuntui?

Kenen arvelit sinua maalaavan?

Millä värillä ja minkä kokoisella pensselillä sinua maalattiin?

Lopuksi toistamme saman rentoutuksen vaihtamalla paikkaa hoitajien kesken.

Illan päätteeksi käymme vielä läpi lyhyen palautekierroksen illan sisällöstä. Jaamme hoitajille laatimamme kyselylomakkeet (liite3) tiimi-illasta. Haluamme päästää hoitajat kotiin ajoissa ja siksi pyydämmekin heitä täyttämään lomakkeen vasta yön yli nukuttuaan. Silloin asiat olisivat ehkä jäsentyeet paremmin eikä lomakkeen täyttö tapahtuisi kiireessä. Toivoimme hoitajien palauttavan lomakkeen meille seuraavaan kehittämispäivään.

Olemme suunnitelleet etukäteen keskinäisen työnjaon tiimi-illoille. Pääpiirteittäin ohjaamme toimintaa vuorotellen. Sovimme kuitenkin, että kumpikin voi kommentoida ja ottaa osaa toiminnan etenemiseen mikäli jotain olennaista nousee keskusteluissa esille. Näin meille molemmille tulee tilaisuus sekä ohjata ryhmää että tehdä havaintoja toiminnasta. Tiimi-iltaan osallistuu myös kyseisen alueen perhepäivähoidon ohjaaja. Toivoimme ohjaajan läsnäoloa,

jotta pedagoginen näkemys teemasta nousisi riittävästi esiin iltojen aikana. Näin saisimme myös välitöntä palautetta ohjaamistaidoistamme. Tiimi-ilta kestää kerralla puolitoista tuntia. Aika on rajoitteellinen ja olemme tietoisia siitä, että perhepäivähoitajilla on jo oma työpäivä takana. Siksi halusimme muodostaa tiimi-illasta miellyttävän ja kiireettömän kokonaisuuden käyden kuitenkin läpi suunniteltua teemaa.

7.2.1 Ensimmäinen tiimi-ilta 23.8.2010

Toiminnan toteutus

Ensimmäiseen tiimi-iltaan osallistui meidän ja perhepäivähoidon ohjaajan lisäksi seitsemän hoitajaa. Kokoonnuimme alueen eräässä päiväkodissa, jonka salin lattialle ja sohvalle mahduimme hyvin. Jokainen sai valita oman paikkansa. Perhepäivähoidon ohjaaja ei ”avannut” iltaa vaan ryhdyimme heti esittelymme jälkeen toimintaosuuteen. Hoitajilla ei ollut etukäteen tietoa illan sisällöstä.

Lämmittelykorttikierros sujui luontevasti. Omasta työpäivästä kertominen oli helppoa. Toisilta kuulumisia tuli enemmän jonkun jatkaessa lausetta vain muutamalla sanalla. Ryhdyimme kuuntelemaan laulua. Ensimmäisten sävelien soidessa eräs hoitajista liikuttui kyyneliin ja poistui hakemaan nenäliinaa. Hän palasi pian takaisin selkeästi halukkaana jatkamaan. Hän kertoi oma-aloitteisesti laulun koskettavan häntä mutta emme juuttuneet aiheeseen, sillä hän kuitenkin kokosi itsensä nopeasti.

Hoitajat purkivat laulun synnyttämiä mielleyhtymiä. Kappale sai seuraavanlaisen ”elämän” Siirryimme ajassa sata vuotta taaksepäin talveen 1900- luvun alussa. Ulkona satoi lunta. Isä oli 35-vuotias Olavi-leski, joka oli jäänyt yksin neljävuotiaan Tanelin kanssa. Tanelilla oli lumisateesta kostuneet kiharat ja märät lapaset. Äiti oli kuollut kulkutautiin. Kirkossa vallitsi kurinalainen tunnelma. Ihmiset olivat pukeutuneena tummiin. Pappina kirkossa toimi 65-vuotias mies. Olavin ja Tanelin takana kirkon penkissä istui yksinäinen ja sairas 72-vuotias vanhus.

Aktiivisesti tarinan luomiseen osallistui neljä hoitajaa kolmen myöntyessä hyväksyvästi nyökytellen muiden päätöksiin. Ryhtyessämme esittämään luotua tarinaa, kirkon päähenkilöt isä ja poika löytyivät nopeasti vapaaehtoisista. Perhepäivähoidon ohjaaja otti papin roolin. Eräs hoitaja esitti kirkon penkkiä, kolme hiljaisinta kirkon seurakuntaa. Kyselimme kultakin rooliin sopivia kysymyksiä:

”Oletko penkki ollut kauan tässä kirkossa? Minkä värinen olet?”

”Hävettääkö sinua Olavi, ettei poikasi jaksa istua hiljaa?”

”Kertoiko isä sinulle, Taneli miksi te tulitte kirkkoon? Mitä näet ympärilläsi?”

Poikaa esittävä hoitaja pohti pitkään vastauksia kysymyksiimme. Hän totesi, että pitäisi olla helppoa asettautua lapsen rooliin ja kyetä ajattelemaan pienen pojan näkökulmasta. Vastaukset eivät kuitenkaan tulleet helposti. Hetki oli syvällinen ja hoitajat selvästi paneutuivat aiheeseen vakavasti. Draaman jälkeen kuuntelimme laulun uudestaan. Useimmat vastasivat kuunnelleensa laulun sanat tällä kertaa tarkemmin. Yksi hoitaja vastasi, ettei oma käsitys laulusta muuttunut millään tavalla. Perhepäivähoidon ohjaaja osallistui aktiivisesti keskusteluun. Tähän toimintaosuuteen käytimme aikaa tasan tunnin.

Loppurentoutukseen siirryimme kiireettömästi vaikka emme olleetkaan täysin varmoja kuinka kauan tähän kuluisi aikaa. Purkutilanteessa hoitajien arviot maalin väristä eivät kohdanneet. Selkeästi kuitenkin hoitajat tunsivat toisiaan sen verran, että osasivat päätellä esimerkiksi käsien lämmöstä ja liikkeiden voimakkuuksista toistensa henkilöllisyydet. Rentoutuminosio koettiin hoitajien mielestä mielekkäänä päätöksenä illalle.

Lyhyen palautekierroksen yhteydessä todettiin, että puolitoista tuntia meni nopeasti. Illan sisältö poikkesi hoitajien mielestä mukavasti normaalista tiimi-illasta. Jaoimme palautekyselyt, jolloin eräs hoitaja kysyi: saako opiskelijoille antaa myös kritiikkiä, koska ensimmäisen kehittämispäivän yhteydessä olimme saaneet pelkästään positiivista palautetta. Kerroimme toivovammekin kritiikkiä oman oppimisemme kehittämiseksi.

Hoitajien lähdettyä jäimme vaihtamaan muutaman sanan perhepäivähoidon ohjaajan kanssa illan annista. Hän arvosti kiireetöntä ilmapiiriä ja pyysi jatkamaan samalla tavalla. Hänen mielestään ilta alkoi aluksi nihkeästi mutta parani loppua kohti. Jäimme pohtimaan, kuinka olisimme voineet tuoda enemmän esiin teemaa vuorovaikutuksen vahvistamisesta. Perhepäivähoidon ohjaaja harmitteli, ettei ehtinyt tarttua hetkeen paremmin kuin hoitaja mietti pojan roolissaan toisen asemaan asettautumista. Keskustelimme myös siitä, kuinka paljon esimiehen läsnäolo vaikuttaa ryhmän aktiivisuuteen. Perhepäivähoidon ohjaajan mielestä joku saattoi pysyä pidättyväisenä juuri tästä syystä. Itse olimme tyytyväisiä illan kulkuun. Pidimme tärkeänä, että pysyimme sovitussa aikataulussa hoitajien takana olevan työpäivän ja vireystason vuoksi. Olimme motivoituneita ensimmäisestä tiimi-illasta eikä hoitajien tietämättömyys tulevan illan sisällöstä tuntunut häiritsevänä toimintaa. Me olimme olettaneet perhepäivähoidon ohjaajan kertovan hoitajille illasta emmekä siis enää alussa huomanneet kertoa sisällöstä tarkemmin. Perhepäivähoidon ohjaaja osallistui illan toimintaan yhtenä ohjattavana antaen meille tilaa sopivassa määrin. Emme pahastuisi vaikka hän seuraavalla kerralla keskeyttäisi meitä tai ottaisi aktiivisemmin puheeksi esiin nousevia teemoja, jotka hän näkisi tärkeänä perhepäivähoitajan työn tukemisessa.

7.2.2 Toinen tiimi-ilta 24.8.2010

Toiminnan toteutus

Iltaan osallistui kymmenen hoitajaa, joista kaksi oli vasta aloittanut työnsä hiljattain. Perhepäivähoidon ohjaaja selvitti aluksi hoitajien kanssa käytännön asioita, joiden parissa olisi vierähtänyt pidempikin aika. Pääsimme kuitenkin aloittamaan kutakuinkin sovitussa aikataulussa. Käytössämme oli melko pieni leikkitila, jonka lattialle ja sohvalle asettauduimme lähekkäin. Lämmittelykorttikierroksen ensimmäinen hoitaja puhui päivästänsä pitkään kysellen samalla esimiehensä mielipidettä työasioihin liittyvässä pulmassa. Perhepäivähoidon ohjaaja neuvoi häntä palaamaan tähän aiheeseen myöhemmin kahden kesken. Muuten kävimme työpäiviemme kulusta kertovan kierroksen läpi melko nopeasti. Työpäivästä oli helppo kertoa täydentämällä lausetta.

Laulun kuuntelemisen jälkeen loimme tarinan. Tämän tiimin mielestä tapahtumapaikka oli Hollolan kirkko eräänä syksyisenä sunnuntaina. Neljävuotias Roni on saapunut 37-vuotiaan Tomppa-isänsä kanssa kirkkoon, jossa pappi saarnaa elonkorjuusta. Isä on kertonut, että äiti on enkelinä taivaassa. Ronin omat pikkuautot ovat jääneet isän autoon. Roni ei jaksakaan keskittyä vaan leikkii edessään olevilla virsikirjoilla. Ympärillä on enkelin kuvia ja kattokruunuja. Hän kurkkii myös penkin alle, jossa näkee paljon jalkoja. Takana istuu 70-vuotias Justusvaari. Justus istuu aina sunnuntaina kirkon samalla penkillä.

Hoitajista parilta tuli tarinaa oma-aloitteellisesti. Pojan rooliin asettautuminen kävi luontevasti. Useimpia sai kuitenkin houkutella ottamaan osaa keskusteluun. Moni arkaili heittäytyä ”leikkiin”. Oma paikka oli vaikea muuttaa ryhtyessä toimintaosuuteen. Siksi ehdotimme muutamalle hoitajalle voisivatko he esittää kirkon ylväitä kynttilöitä istuessaan sohvalla.

Rentoutuminen sai tiimin puheliaaksi, jonka jälkeen tunnelma oli vapautuneempi. Oma ”maalajaa” arvaillessa vuorovaikutus muuttui vilkkaammaksi. Tuntui, että rentoutuminen koettiin illan parhaimmaksi osioksi. Kyselykierroksella palautetta tuli suppeasti, josta päätelimme, että draamaa ei välttämättä koeta tässä tiimissä miellyttäväksi toiminnalliseksi menetelmäksi. Useimmat poistuivat paikalta ripeästi muutaman jäädessä kiittelemään illasta. Perhepäivähoidon ohjaajan mielestä ilta oli kuitenkin onnistunut. Hänen mielestään ohjaamistapamme on selkeää ja rauhallisesti etenevää. Omasta mielestämme jouduimme tällä kertaa johdattelemaan hoitajia enemmän kysymyksillä. Vaikka tunsimme etenemisen takkuilevan, emme antaneet sen häiritä toimintaa. Selkeästi sivussa olevien hoitajien annoimme olla hiljaa emmekä ”pommittaneet” heitä kysymyksillä enempiä. Perhepäivähoidon ohjaajan iloinen asenne ja toimintaan osallistuminen tuntui hyvältä.

7.2.3 Kolmas tiimi-ilta 30.8.2010

Toiminnan toteutus

Kolmanteen tiimi-iltaan osallistui yhdeksän hoitajaa sekä perhepäivähoidon ohjaaja. Ilta oli sikäli erilainen ja haasteellinen, että tämä tiimi on vasta perustettu liittäen yhteen kahden haja-asutusalueen hoitajat. He eivät näin ollen olleet vielä työskennelleet yhdessä eivätkä kaikki tunteneet toisiaan hyvin. Saimme käyttööme melko kapean lepohuoneen. Huoneen seinää reunustivat sängyt, joten lattiatila patjoineen jäi pieneksi ja tiiviiksi. Lämmittelykierros eteni sujuvasti. Eräs hoitaja etsi pitkään oikeita sanoja mutta kertoikin loppujen lopuksi lähes koko päivänsä kulun. Sama hoitaja taitteli kysymyskorttia hermostuneena käsissään ja pahoitteli lopputulosta kun keräsimme kortit takaisin.

Laulun kuunneltuaan tiimi otti rohkeasti kantaa toistensa mielipiteisiin laulun sanomasta. Lapsi oli kaikkien mielestä poika, mutta iästä neuvoteltiin pitkään. Kyseessä oli selkeästi kyse-lukaudessa elävä lapsi, joka ei jaksanut istua aloillaan. Teimme kompromissin; lapsesta tuli neljä ja puolivuotias Lauri-Pekka, jonka isä oli 45-vuotias Hannu. Äiti oli kotona vauvan kanssa, jonka ristiäisiä pian vietettäisiin. Heidän takanaan istui 30-vuotias pitkäaikaissairas Niina ja tapahtumapaikkana oli Nurmijärven kirkko. Kirkossa saarnasi eläkeikää lähestyvä pappi kuuntelijoinaan sekalainen seurakunta.

Tarinan luotuamme houkuttelimme hoitajia valitsemaan itselleen roolin. Perhepäivähoidon ohjaaja otti ensimmäisen askeleen ja päätti ryhtyä papiksi. Tämän jälkeen pojan, isän ja takana istuvan naisen roolit löytyivät helpommin. Loput halusivat jäädä seurakunnaksi. Tarinan isä ei ollut vihainen kärsimättömälle pojalleen vaan pohti edessä olevia ristiäisiä. Poika näki edessään jäykän papin, jonka puheesta ei ymmärtänyt mitään. Takana istuva nainen tuli kirkkoon hakemaan lohtua mutta keskittyikin kuuntelemaan isän ja pojan keskustelua. Häntä ei häirinnyt puheen sorina vaan hän piti sitä hellyyttävänä isän ja pojan välisenä kommunikointina. Kuunneltuaan laulun toistamiseen usea hoitaja kertoi kiinnittäneensä sanoihin enemmän huomiota. Tarinan sisältö avautui selkeämmin. Pohdimme, voisiko samantyyppistä tarinan luomista toteuttaa myös lasten kanssa. Hoitajat näkivät sen mahdollisena, kunhan oikea laulu löytyisi.

Loppurentoutus tapahtui samassa ahtaassa tilassa. Ensimmäisten rentoutujien kanssa aikaa kului suunniteltua enemmän. Muutamia hoitajia sai jopa ”herätellä”. Kesken rentoutumisen erään hoitajan puhelin pirahti soimaan. Tämä rikkoi hiljaisuuden ja vaikutti hoitajan tapaan jatkaa maalaamista. Toisen rentoutumisryhmän kanssa jouduimme nipistämään hiukan ajasta. Tilan ”energiakentässä” maalattiin pitkälti samoja värejä, joita olivat punainen, keltainen ja oranssi. Hoitajat arvasivat yllättävän usein oikean ”maalarin” ja maalattavan värin.

Ensikommenttien perusteella loppurentoutus oli illan paras anti. Perhepäivähoidon ohjaajan mielestä ilta oli positiivinen yllätys. Kahden puheliaan hoitajan lisäksi vuorovaikutusta oli syntynyt mukavasti myös varauksellisempien hoitajien taholta. Hän antoi edelleen arvoa tavалlemme säilyttää kiireetön ilmapiiri. Omasta mielestämme ilta oli haasteellinen ja mielenkiintoinen. On mahdollista, että tiivis tila edesauttoi tunnelmaa, joka muodostui käsin koskeltavaksi. Hoitajat lähtivät aktiivisesti luomaan omaa tarinaa, eivätkä aristelleet ehdotusten tekemisessä vaikka olivatkin osittain vieraita toisilleen. Emme halunneet keskeyttää arvokasta ajatusten vaihtoa. Näistä seikoista johtuen koko illan lopettamisajankohta venyi viidellätoista minuutilla, jota luonnollisesti pahoittelimme lopuksi.

7.2.4 Neljäs tiimi-ilta 31.8.2010

Toiminnan toteutus

Viimeiseen tiimi-iltaan osallistui seitsemän hoitajaa. Kokoonnuimme erään päiväkodin tiloissa, jossa käytettävissämme oli sohvia, patjoja ja tyynyjä. Tunnelma oli alusta lähtien rento ja varaukseton. Lämmittelykorttikierros sujui hyvässä hengessä. Usealla hoitajalla oli samana päivänä aloittanut uusia hoitolapsia, joista riitti paljon kerrottavaa.

Laulua purkiessamme kahden hoitajan mielestä laulun lapsi oli tyttö mutta enemmistön tahtoon taivuttua lapsesta tuli neljävuotias Ville. Hänen isänsä oli 43-vuotias Tapani-leski. Taphtumat sijoittuivat 2000-luvulle kauniiseen Kerimäen puukirkkoon. Kukaan ei tarkalleen ottaen muistanut missä Kerimäki sijaitsee mutta kirkon oli oltava puukirkko. Kirkossa istui mummoja sekä rippikoululaisia. Isän ja pojan takana istui iäkäs Martti ja papin virkaa toteutti Urpo. Tässä vaiheessa paikalle saapui yksi tiimin hoitaja. Ryhmän huomio kiinnittyi hoitajan uusiin hiuksiin ja toiminta keskeytyi hetkeksi. Tämä rikkoi intensiivisen hetken. Myös myöhästynyt hoitaja myönsi, että oli vaikea saada ajatuksesta kiinni kun ei ole ollut paikalla alusta lähtien. Kun ryhdyimme rakentamaan tarinasta tilannetta, hoitajat epäroivät muistiansa ja toivoivat kuulevansa laulun uudestaan. Poikkeuksellisesti soitimme kappaleen toisen kerran jo tässä vaiheessa. Näin myös myöhemmin paikalle tullut hoitaja saisi juonesta kiinni. Jokainen löysi oman roolinsa nopeasti eikä perhepäivähoidon ohjaajan tarvinnut osallistua tarinan toteutukseen.

Kuuntelimme laulun vielä kolmannen kerran ja keskustelimme tarinasta. Uusia näkökulmia lauluun löytyi tälläkin kertaa. Laulu ei synnyttänyt surullisia mietteitä vaan enemmänkin toivoa. Jälleen keskustelimme musiikin mahdollisuudesta osana toimintaa myös lasten kanssa työtä tehdessä.

Loppurentoutus koettiin päällisin puolin tarpeelliseksi ja heitä palvelevaksi. Myöhästynyt hoi-

taja sitä vastoin tunsu tilanteen epämiellyttäväksi eikä pystynyt rentoutumaan. Syyksi hän kertoi koko päivänsä olleen liian hektinen eikä myöhemmin paikalle tullessa kyennyt enää tarttumaan tunnelmaan. Toiminnallinen tiimi-ilta koettiin mukavaksi vaihteluksi ja erilaisuudessaan kiehtovaksi. Ryhmän keskinäisestä kommunikoinnista huomasu välittömästi, että tämä tiimi tuntee toisensa hyvin. Vuorovaikutus oli luottamuksellista. Jokainen osallistui keskusteluun aktiivisesti ja ajatusten vaihto oli luontevaa. Se teki ohjaamisen myös meille helpoksi.

7.3 Toinen kehittämispäivä 3.9.2010

Suunnittelu

Viimeisellä yhteisellä tapaamisella tuleme keskittymään musiikkiin. Käytämme soittimia sanojen sijasta, sanatonta vuorovaikutusta ilmeim ja eleim. Perhepäivähoidon ohjaajat lupautuivat toimittamaan meille tarvittavat soittimet sekä laittamaan valtuustosalin samanlaiseksi tilaksi kuin ensimmäisen kehittämispäivän yhteydessä.

Toiminnan toteutus

Saapuessamme kehittämispäivään oli tunnelma vapautunut ja leppoisa. Perhepäivähoitajat tulivat juttelemaan meidän kanssamme ja kyselivät iloisesti, mitä täksi päiväksi olimme suunnitelleet. Aamukahvit nautittuamme lähdimme yhteiseen aamupäiväämme. Aluksi perhepäivähoidon ohjaaja alusti päivän kulkua. Meidän yhteistä osuutta oli supistettu ajallisesti, sillä alustavaan aikatauluun oli tullut muutos. Toivottelimme perhepäivähoitajat tervetulleiksi viimeiselle yhteiselle toiminnalliselle tapaamisellemme. Aloitimme vuorovaikutusleikillä. Jokaiselle jaettiin valkoinen kartonki, johon kirjoitettiin oma nimi ja nimilappu jätettiin syliin nimi piiriin päin. Vaihdoimme toisen kanssa paikkaa sanomalla hänelle jotain positiivista. Paikanvaihtaja käänsi aina nimensä pois, näin häntä ei voinut enään valita. Leikki eteni hyvin ja nopeasti. Osa valitsi oman tiiminsä jäsenen sanomalla valitsevansa hänet juuri parhaana työkaverina tai ystävänä. Osa valitsi toisen tiimin jäseniä kertoen, että haluaisi tutustua tähän paremmin. Osa valitsi paikanvaihdon sanomalla positiivista toisen vaatteista tai luonteesta. Yllätyksenä pyysimme perhepäivähoidon ohjaajia esittämään seuraavalaisen tarinan soittimien avulla ilman sanoja. Toinen esitti mitä toissailtapäivänä tapahtui omassa työssä. Toinen esitti miten hän oli tehnyt aamulla herättyään. Esityksen jälkeen he kommentoivat toistensa esityksiä. He tykkäsivät kertoa soittimien avulla päivästään. Perhepäivähoitajien mielestä esitystä oli mukava seurata ja esityksestä sai selville mitä soittaja kertoi.

Seuraavaksi annoimme perhepäivähoitajille mahdollisuuden esittää ryhmissä valmiiksi kirjoitetut tarinat. Ryhmiin jakamisessa tapahtui epäselvyyttä. Kaijan olisi pitänyt esittää jako selvemmin, jotta hämmennystä ei olisi tullut. Hämmennyksestä huolimatta saimme koottua neljä ryhmää, jotka valitsivat soittimet mielensä mukaisesti. Jokaiselle ryhmälle annettiin

samanlaiset tarinat, jotka he esittävät toisilleen soittamalla. Aikaa ryhmätyöhön oli 15 min. Ryhmät jakautuivat valitsemiinsa vapaisiin tiloihin.

Tilanne 1: Perhepäivähoitaja, neljä hoitolasta. Uloslähtötilanne ja jokaisella neljällä lapsella on hoitajalleen yhtä aikaa asiaa tai avun tarvetta.

Tilanne 2. Perhepäivähoitaja, isä, äiti ja kaksi lasta. Ryhmässä on hiljaittain aloittanut uudet sisarukset. Vanhempien mielestä 3v kaksoiset eivät saa nukkua hoitopäivän aikana, koska eivät nuku kotonakaan. Hoitaja on asiasta eri mieltä.

Yhdessä keskustellen kävimme läpi, miltä tuntui soittaa, kun ei saanut käyttää sanoja. Soittamisen voimakkuus ja nopeus tulkittiin ”kieränä ilmapiirinä/tai asiana”. Hento, hiljainen soittaminen tulkittiin ”hyväksi, levolliseksi”.

Yhteinen soittaminen aloitettiin valitsemalla itselle jokin soitin. Tarkoituksena oli soittaa yhden kerran, jolloin vuoro siirtyisi oikealla puolella istuvalle. Jos soitti kaksi kertaa, vuoro palasi takaisin ja vaihtoi kulkusuuntaa. Suvi aloitti soittamisen yhdellä tahdilla. Näin vuoro lähti kiertämään. Syntyi hämminkiä, mihin suuntaan soitto jatkuu ja montako kertaa soiteetaan. Kävimme vielä kertaalleen säännöt läpi. ”Kun soitat yhden kerran, soitto jatkuu samaan suuntaan. Kun soitat kaksi kertaa, soittosuunta vaihtuu”. Soittaja saa itse päättää vaihtaako suuntaa vai ei. Hämminkiä syntyi edelleen ja monen kohdalta soitto menikin nauruksi. ”Soittaminen oli helppoa, mutta joutui keskittymään omaan suoritukseen ja tarkasti kuunnella toisten soittamista”, oli suora palaute hoitajilta.

Yhteinen aamupäivämme lähestyi loppuaan. Kiittelimme hoitajia yhteistyöstä ja opinnäytetyömme materiaalista, jonka he ovat meille tuottaneet. Lauoimme yhdessä Soittorasialasten laulun. Suvi luki runon perhepäivähoitajille (liite 7) sekä palasi vielä tiimi-illoissa käytettyyn musiikkiin kertoen mistä se on alkuaan syntynyt. Lopuksi toivoimme heidän vastaavan tiimeittäin meidän palautekyselyyn, jonka olimme koonneet valmiiksi isolle paperille. Otimme valmiit palautteet henkilökohtaisesti vastaan.

Toiminnan arviointia

Perhepäivähoitajien mielestä alussa pitämämme vuorovaikutusleikki oli onnistunut. He vaihtoivat paikkoja toistensa kanssa sanomalla toisilleen hyvinkin henkilökohtaisia asioita.

”haluan vaihtaa paikkaa kanssasi, sillä haluan oppia tuntemaan sinut”

”haluan vaihtaa paikkaa kanssasi, sillä sinulla on kaunis pusero”

Perhepäivähoitajien mielestä ryhmiin jakaminen oli sekavaa ja sai pientä hämmennystä aikaan. Tehtävät olivat onnistuneita ja tarinat olivat helppoja esittää, kun ne olivat heidän työstään poimittuja. Yhteisesti kaikilla oli samanlainen mielipide: ”tarina soittamalla oli helppoa”. Yhteinen soittokierros toi hämmennystä, mutta leikissä on keskittymisellä ja kuuntelemisella suuri merkitys. Leikki vaatii tarkkaa seuraamista, väärin tehtynä leikkiin saadaan iloista mieltä ja naurua. Perhepäivähoitajat tulivat meitä erikseen kiittelemään onnistuneista yhteisistä kerroista. Perhepäiväohjaajien mielestä toimintamme oli onnistunut ja alussa pitämämme vuorovaikutusleikki oli heidänkin mielestä vuorovaikutuksellinen. Meidän mielestä toiminta oli onnistunut ja leppoisa. Meidän suunnitelmiin aikataulu muutos vaikutti vain siltä osin, että jouduimme ”tiivistämään” toimintaa. Onnistuimme, sillä perhepäivähoitajat antoivat erityismaininnan meidän erinomaisesta taidostamme pysyä sovitussa aikataulussa.

8 Toiminnan palautetta ja arviointia

8.1 Perhepäivähoitajien tiimi-iltojen palaute

Perhepäivähoitajien kirjallinen arviointi tiimi-illasta suoritettiin arviointilomakkeella (liite 3), joka jaettiin henkilökohtaisesti tiimi-illan päätteeksi. Halusimme antaa perhepäivähoitajille aikaa lomakkeen täyttämiseen ja palauttaminen suoritettiin tekemäämme ”postilaatikkoon” toisen kehittämispäivän aikana. Tiimi-iltoihin osallistui 34 perhepäivähoitajaa. Palautettuja lomakkeita saimme 26 kpl.

Halusimme kysyä perhepäivähoitajilta muistavatko he varhaiskasvatuksen sitovan tavoitteen vuodelle 2010 sekä tukiko tiimi-illan sisältö juuri tätä tavoitetta. Tavoitehan on meidän työmme yksi ”punainen lanka”, sillä työmme tarkoitus oli vahvistaa vuorovaikutusta.

Perhepäivähoitajat olivat tietoisia varhaiskasvatuksen tavoitteesta. Muutama uusi työnsä aloittanut hoitaja ei tiennyt tavoitetta. Vastauksista voi päätellä, että kaikkien mielestä tiimi-illan sisältö tuki tätä tavoitetta. Meidän mielestämme tiimi-illan toiminnallisuus keskittyi juuri aikuisen ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen. Ohjaajina me pystyimme ohjaamaan apukysymysten avulla tarinan etenemistä ja keskittymään isän ja pojan väliseen vuorovaikutukseen.

Henkilökohtaisimpina kysymyksinä kysyimme, mitä jäi mieleen tiimi-illasta sekä illan ikävimmät/mukavimmat kokemukset. Perhepäivähoitajat olivat tyytyväisiä tiimi-illan sisältöön. Ilta koettiin kokonaisuudessaan rennoksi, ilmapiiirtään mukavaksi sekä kaikkien osallistuminen draama esitykseen koettiin hyväksi. Rentoutuminen oli onnistunut valinta työpäivän päätteeksi. Positiivisena puolena perhepäivähoitajat mainitsivat yhdessä tekemisen sekä toiminnallisen tavan käsitellä vuorovaikutusta.

Viimeinen kohta oli avoin vapaalle sanalle, jossa perhepäivähoitajat kiittelivät meitä onnistuneista tiimi-illoista sekä korostivat meidän rauhallista tyyliä ohjata ryhmää. Toivoivat jatkosakin että, asioita käytäisiin toiminnallisina menetelmin eikä ns”fläppi”pitoisina. Toivat esille myös, kuinka oman tiimin kanssa on mukava tehdä yhteistyötä ja saada vahvistusta omaan työhön.

Vastauksista voi päätellä, että tiimi-illat koettiin antoisina. Perhepäivähoitajien mielestä heidän tiimi-ilta oli vuorovaikutteista yhdessäoloa. Toiminta loi lämmintä yhdessäoloa ja avointa jutustelua.

8.2 Perhepäivähoitajien loppupalaute

Halusimme saada tiimeittäin palautetta kaikista yhteisistä toimintakerroista, olimme koonneet kysymykset isolle paperille (liite 4), johon vastattiin tiimeittäin. Olemme tehneet vastauksista koosteen.

Perhepäivähoitajien mielestä pitämämme toiminnalliset kehittämispäivät ovat tuoneet heille kokemuksellisuutta.

”on ollut mukava työskennellä myös vieraampien ihmisten kanssa”

”tutustua uuteen tiimiin”

”käytännön läheistä työnohjausta”

Toiminnalliset tapaamisemme ovat tukeneet perhepäivähoitajien työtä ja he ovat saaneet vaihtelua, itseluottamusta ja uskoa omaan työhönsä.

”olemme pystyneet vaihtamaan kokemuksia ja tunteita toisten kanssa”

”mukava tavata isossa ryhmässä”

Toiminnallisten tapaamisten kautta perhepäivähoitajat ovat miettineet omaa työtänsä

”herätti ajatuksia, miten toimia omassa työssä”

”auttanut ymmärtämään lapsen tunteita”

”sai ajatuksia, miten jonkun tilanteen voisi hoitaa toisin (paremmin)”

Ryhmässä toimiminen oli kaikkien mielestä hauskaa, piristävää ja innoittavaa. Osalle oma tiimi on tullut tutuksi ja turvalliseksi.

”ryhmässä on hauskeempaa, ilman papereita”

”helppoa ja luontevaa”

Halusimme saada kirjallista palutetta meidän ohjaustaidoistamme. Perhepäivähoitajat antoivat meille paljon positiivista palautetta.

”upeasti, rauhallisesti, innostavasti, rennosti, selkeästi, ystävällisesti”

Lopuksi olimme kyselleet onko perhepäivähoitajilla aikaisempia kokemuksia toiminnallisista menetelmistä sekä vaikuttiko perhepäivähoidon ohjaajan läsnäolo heidän osallistumisaktiivisuuteensa. Joukosta löytyi muutama hoitaja, jolla ei ollut aikaisempia toiminnallisten menetelmien käytöstä. Kaikki perhepäivähoitajat olivat yhtämieltä, että ohjaajien läsnäolo ei vaikuttanut heidän osallistumisaktiivisuuteensa.

8.3 Kaijan arviointi

Toiminnallisen opinnäytetyön tekeminen varmistui syventävien opintojaksojen loppuvaiheessa. Luovat toiminnot antoivat vahvistusta lähteä toteuttamaan toiminnallisia menetelmiä käytännössä, joita yhdessä suunnittelimme ja ohjasimme. Suvilla oli kokemusta perhepäivähoidosta, jossa hänen poikansa oli saanut hellää ja hyvää hoitoa. Tästä hoitosuhteesta syntyi ajatus lähteä toteuttamaan yhteinen toiminnallinen opinnäytetyö.

Minulla on takana kahdenkymmenenviiden vuoden työkokemus varhaiskasvatuksen alaisuudesta. Olen suorittanut myös perhepäivähoitaja kurssin vuonna 1984. Työssäni olen saanut kokemusta eri-ikäisten lasten ryhmien ohjaamisesta. Opiskeluiden aikana olemme Suvin kanssa tehneet projektitöitä vanhusten kanssa, se on ollut meille uusi kokemus, ohjaajina. Toiminnallisten tapaamiskertojen tavoitteeksi olimme keskittäneet vuorovaikutuksen, tähän vaikutti meitä yhdistävä varhaiskasvatus ja ammatillisuus perhepäivähoitajien kesken. Työsämme olemme ammattilaisia ja yksi tärkein työväline meillä on toimiva vuorovaikutus. Työpäivän aikana kohtaamme lapsia ja vanhempia, joiden kanssa teemme arvokasta yhteistyötä omalla vuorovaikutustaidollamme. Kehittämispäiviin osallistui kaikki kunnan perhepäivähoitajat, tämä asetti haastetta itselle. Ison ryhmän ohjaamisessa täytyy osata hallita myös muuttuvat tilanteet. Ohjaajana pyrin olemaan oma itseni, luovasti rempseä. Esittäminen yleisön edessä vaatii rohkeutta. Kunnioitin perhepäivähoitajien omaehtoista valintaa osallistua toimintaan.

Ensimmäisen tapaamiskerran aikana koin saavani luottamusta perhepäivähoitajilta, joten yhteistyömme oli onnistunutta, avointa ja mielekästä yhdessä tekemistä. Vaikka tapaamiskertoja oli useita, ne olivat minulle antoisia. Sain ajella paikkakunnalle, jossa en aikaisemmin ollut vierailut, enkä kokenut matkustamista raskaaksi. Omaan ohjaajuuteeni olen saanut

kokemusta ja koin onnistuvani. Onnistumisen tunne varmistui jokaisen toiminnan aikana ja jälkeen, sillä perhepäivähoitajat antoivat palautetta ja kiitosta aina toiminnan jälkeen.

Työn hankalaksi puoleksi koitui kirjoittaminen, sillä työpäivän jälkeen ei aina jaksannut istua koneelle työtä tekemään. Olimme koonneet aineiston hyvin ja valmiiksi kirjoitusta varten, jonka ajoittain vain levittelin pöydälle ja tein ajatustyötä saamatta koneelle riviäkään, tähän vaikutti opiskeluiden viimeiset opintojaksot, jotka kulkivat vierellä vaatien oman osuuden. Kaikesta selviää, näin myös tämän kirjoittamisenkin suhteen. Työssämme on mielestäni avattu teoria osuutta juuri meidän työtämme käsiteltävien aiheiden pohjalta.

Opinnäytetyömme tavoitteet olivat työmme sisällön kanssa mielestäni saavutettavissa olevia, joten kokemuksellisuutta saavutimme jokaisella kerralla, mutta kunnan asettamaan tavoitteeseen emme mielestäni pääseet, sillä ei meillä ollut mahdollisuuksia lähteä seuraamaan perhepäivähoitajan työtä. Toimintamme keskittyi huomioimaan tavoitetta ja tämän me kyllä toteutimme toimiessamme perhepäivähoitajien kanssa, sillä jokaisella tapaamisella toimintamme keskittyi vuorovaikutukseen.

Parityöskentelymme oli saumatonta, täydensimme toinen toistamme. Meillä oli samanlaiset näkemykset toiminnan suunnittelu vaiheessa, joten toteutuksen oli helppo onnistua. Olimme jakaneet ohjausvuorot, joten omalta osaltaan pystyi valmistelevaan tulevaa ohjausta etukäteen. Suvin kanssa oli helppoa tehdä yhteistyötä ja jakaa onnistumisen tunteet. Perhepäivähoitajien kanssa oli luontevaa työskennellä. Kohderyhmänä olivat onnistunut valinta, sillä sain monta hyvää muistoa yhteisten tapaamisten aikana.

8.4 Suvin arviointi

Idea opinnäytetyöhön kypsyi omakohtaisesta tilanteesta. Kuopukseni oli useamman vuoden hoidossa perhepäivähoidossa ja kokemukset yhteistyöstä olivat myönteiset. Tuntui, että perhepäivähoitajat ovat ammattikunta, joka ansaitsee työn arvostusta enemmän kuin mitä on saanut. Pitkät työpäivät ja itsenäinen työ vaatii tekijältänsä pitkäjänteisyyttä ja arjen hallintaa. Toiminnallinen opinnäytetyö perhepäivähoitajien parissa tuntui luonnolliselta valinnalta. Suunnitelmani vahvistui tutor- opettajan muistellessa, ettei ammattikorkeakoulussa ollut tehty aiemmin opinnäytetyötä perhepäivähoitoon liittyen.

Oma henkilökohtainen mielenkiintoni oli tarjota perhepäivähoitajille kokemuksia, jotka edesauttaisivat heitä jaksamaan työssään. Voimaantuminen oli sana, joka pyöri mielessä ensisijaisesti. Sen todeksi näyttämistä emme voineet todistaa mutta kokemuksellisuutta onnistuimme tarjoamaan sekä perhepäivähoitajille että myös meille opiskelija-ohjaajille. Samalla kun havaitsin perhepäivähoitajien keskinäisen vuorovaikutuksen olevan aktiivista, iloisin myös

itse mukana. Yksikin mukava muisto mukanaan perhepäivähoitajat jaksaisivat taas seuraavaan työpäivään paremmin.

Vuorovaikutusteema on aina ajankohtainen sosiaalialalla, oli kysymys sitten minkä tyyppisestä asiakasryhmästä tahansa. Toiminnan suunnittelua helpotti paljon yhteistyö perhepäivähoidon ohjaajien kanssa. He tekivät tiivistä suunnittelutyötä kanssamme etukäteen. Meille annettiin tilaa toteuttaa toimintaa kuitenkin niissä puitteissa, jotka tuntuivat luonnollisilta kohderyhmä huomioon ottaen. Kehittämispäivät ja tiimi-illat muodostivat selkeän kokonaisuuden vuorovaikutus- aihe punaisena lankana mukana kulkien.

Omat ohjaajuustaidot kohentuivat uuden yhteistyötahon myötä. Ohjaajana toimiminen oli ennestään tuttua työskenneltyäni lasten parissa monen vuoden ajan. Vanhustyökin tuli tutuksi opiskelujen myötä. Mutta suurryhmän ohjaajuus vaati rutkasti orientoitumista, valmisteluja mutta myös malttia. Piti oppia kuuntelemaan toisia ohjaamatta toimintaa itse haluamaani suuntaan. Tämä lienee omista tavoitteista se tärkein oppi. Draama tuo tullessaan jotain uutta, joka ennalta-arvaamattomuudellaan on niin jännittävää. Venninen (2009, 259) sanoo, ettei yksikään kehittämishanke onnistu sitouttamaan ja innostamaan jokaista osallistujaa mutta siitä huolimatta tunnen itse onnistuneeni omassa hankkeessani.

Kaijan osallistuminen opinnäytetyön tekemiseen oli melkeinpä itsestänselvyys. Tiesin kokemuksesta yhteistyömme sujuvan kitkatta vaikka opinnäytetyö prosessina olikin molemmille uusi haaste. Vaikka elämäntilanteemme poikkesivat toisistaan ja yhteinen aika olikin kortilla, saimme sovittua työjaot ja aikataulut realistisiksi toteuttaa. Siinä missä minulla oli tapana hermostua ja ”hötkyillä”, Kaija rauhoitti ja tasapainoitti olemuksellaan prosessin etenemistä. Valmistu tuli ja selvisimme hengissä- kiitos siitä!

9 Eettinen pohdinta

Opinnäytetyömme oli toimintakeskeinen. Salassapitovelvollisuus tarkoitti työmme kohdalla sitä, että kaikki kuulemamme asiat jäivät meidän tietoomme. Pidimme myös huolen siitä, että emme tuoneet työssämme esiin missään vaiheessa hoitajien henkilöllisyyksiä.

Ensimmäinen tavoitteemme oli tuoda esiin teemaa lapsen ja aikuisen välisen vuorovaikutuksen vahvistamisesta. Tavoite lähti Nurmijärven kunnan varhaiskasvatuspalvelujen asettamasta sitovasta tavoitteesta vuodelle 2010. Tämä korostaa lapsen oikeuksia varhaiskasvatuksessa. Lapselle tulisi tämän mukaan taata aikuinen, joka kannattelee lapsen kasvua ja pystyy vastaanottamaan lapsen tunteita. Turvallisen aikuisen tehtävänä on käsitellä lapsen tunteet ja palauttaa ne rakentavasti lapselle. Me halusimme toiminnallamme korostaa perhepäivähoitajien vastuullista ja tärkeää roolia tällaisena aikuisena. Emme halunneet kyseenalaistaa heidän

tapaansa toimia päivähoidon ammattilaisena vaan toivoimme heidän herättelevän ajatuksia siitä, miten lapsi kokee ympäröivän maailman.

Toinen tavoitteemme liittyi mahdollisuuteen tarjota perhepäivähoitajille kokemuksellisuutta osallistumalla toiminnallisiin menetelmiin ohjauspäiviemme aikana. Kaikki pohjautui hoitajien vapaaehtoisuuteen toimintaamme nähden. Toki toivoimme aktiivisuutta ja positiivista asennetta mutta lähtökohtaisesti asioiden tarkastelu tapahtui varovasti aihetta lähestyen. Vaikka toiminnalliset menetelmät olivat monelle hoitajalle ennestään tuttua, kynnys ”esittämiseen” oli suuri. Korostimme jokaisen toimintapäivän kohdalla, että kenenkään ei tarvitse osata näyttellä draamassa ei ole kyse siitä. Ohjasimme omalla toiminnallamme aihetta haluttuun suuntaan esittämällä hoitajille apukysymyksiä ja pohjustamalla aihetta valmiiksi. Jokaisen mielipide oli yhtä tärkeä, eikä vääriä vastauksia ollut olemassakaan. Toiminnan sujumuuden vuoksi ja turhan jännittämisen minimoimiseksi emme edes harkinneet vidointia tai valokuvausta havaintojen tekemisen tueksi. Toiminnan edetessä opimme tuntemaan hoitajia hiukan paremmin. Viimeisellä tapaamiskerralla hoitajat olivat selkeästi vapautuneempia. Vuorovaikutus meidän ja hoitajien kesken oli aktiivisempaa.

Meidän omakohtaiset tavoitteemme olivat vahvistaa ryhmäohjaamistaitojamme. Vaikka molemmat olemme työskennelleet pitkään varhaiskasvatuksen parissa, oli suurryhmän ohjaaminen meille uusi kokemus. Olimme motivoituneita suunnittelemaan uudenlaista toimintaa mutta samalla jännittyneitä siitä, kuinka meidät otettaisiin vastaan. Pystyimme mielestämme luomaan luottamuksellisen ilmapiirin, joka oli kaiken toiminnan edellytys.

Huumorin käyttö keventää aina tunnelmaa. Sopivan tyylin löytyminen tai ajankohta tulee kuitenkin miettiä. Vaikka halusimme tarjota mieleenpainuvan kokonaisuuden, emme voineet kuitenkaan huumorin varjolla herjata asiakasperheitä tai puhua kenestäkään pahaa. Sosiaalialan työssä tulisi säilyttää asiallinen, neutraali mutta avoin ilmapiiri. Mitä tarkoittaa asiallisuus? Opinnäytetyömme kohdalla se tarkoitti rentoa ilmapiiriä, jossa sai nauraa ja käyttää huumoria säilyttämällä kuitenkin tasavertainen ja kaikkia kunnioitettava tunnelma. Mielestämme onnistuimme tässä hyvin laittamalla itsemme likoon ”hassuttelemalla” hyvällä maulla. Keskinäinen yhteistyömme oli saumatonta, joka helpotti omalta osaltaan luottamusta ohjaamisesta selviytymiseen.

Opinnäytetyömme pohjana pidimme sosiaalialan ammattilaisen eettisiä ohjeita. Itsestään selvänä kaiken lähtökohtana oli asiakkaan- tässä tapauksessa perhepäivähoitajien tekemän työn arvostus ja luottamus heidän omaan ammattitaitoonsa. Tasavertaisuus tuli esiin halussa tarjota kaikille perhepäivähoitajille mahdollisuus osallistua toimintaamme. Olisi saattanut olla intensiivisempää ja yksilöllisempää valita kohderyhmäksi esimerkiksi vain yksi tiimin kahden perhepäivähoitajista. Halusimme kuitenkin suunnitella toiminnan yhdessä kunnan kahden

perhepäivähoidon ohjaajan kanssa. Keskusteluiden etenemisen myötä tuntui järkevältä toteuttaa toimintaosuus osallistuttamalla kaikki hoitajat kun toiminnan sisältöön kuului kuitenkin kahden koko kunnan perhepäivähoitajille suunnatun kehittämispäivän ohjaus. Näin kokonaisuus rakentui yhtenäisemmäksi ja toiminta tarkoituksenmukaisemmaksi.

Uuden ammattiryhmän kohtaamista helpottivat omat vankat työkokemukset sosiaalialan työkentiltä. Emme halunneet käydä ”soitellen sotaan” tai tarjota hoitajille valmiita ajatuksia. Lähdimme liikkeelle matalalla profiililla niin, että toiminta perustuisi aktiiviselle vuorovaikutukselle kaikkien kesken. Meitä ja hoitajia yhdisti lasten parissa työskentely. Puhuimme samaa kieltä vaikkakin hoitajien toimenkuva poikkesi meidän päiväkotitaustastamme. Perheiden kohtaaminen päivittäin nosti esiin vuorovaikutuksen merkityksen. Korostimme harjoitusten avulla avoimuuden merkitystä suhteessa lapsiin ja vanhempiin. Dialogien avulla kehitimme taitoa tuoda esiin omia mielipiteitä ja kuuntelemisen merkitystä. Osallistuvan havainnoinnin avulla olimme ohjaajina itsekin aktiivisia.

Jotta asiakasta voidaan palvella mahdollisimman hyvin, on sosiaalialan työn oltava moniammatillista ja verkostoitunutta. Me pidimme tärkeänä, että kehittämispäivillä ja varsinkin tiimi-illoissa oli läsnä myös perhepäivähoidon ohjaajat esimiesten roolissa. Näin halusimme turvata pedagogisen näkökulman esilletulon, jota emme opiskelijoina välttämättä olisi huomanneet. Esimies pystyi puuttumaan keskusteluun kriittisesti sekä edistämään keskustelua oikeaan suuntaan. Olimme tietoisia, että esimiehen läsnäolo saattaisi vaikuttaa toiminnan kulkuun ja kysyimmekin tätä perhepäivähoitajilta palautekyselyssä.

Toivomme, että pystyimme omalta osaltamme ylläpitämään ja toivottavasti myös kehittämään perhepäivähoitajien ammattitaitoa. Hyvään ammattitaitoon liittyy rakentava keino kehittää vuorovaikutusta niin työyhteisön jäsenien kesken kuin myös asiakkaiden kanssa. Hyvänkin työyhteisön voi tuhota ongelmakierre, mikäli vaikeisiin asioihin ei osata puuttua ajoissa. Tähän perustui koko teeman käsittely. Yhtä tärkeänä pidimme ajatusta, että perhepäivähoitajat tiedostaisivat tekemänsä työn arvon.

10 Johtopäätökset

Hyödynsimme opintojen aikana oppimiamme toiminnallisten menetelmien käyttömahdollisuuksia. Saimme opinnäytetyön aikana tukea niille ajatuksille, että toiminnallisten menetelmien kautta voidaan omaksua uusien asioiden käsittelyä erilaisten asiakasryhmien parissa. Pidimme perhepäivähoitajia oivallisina ryhmänä tähän tarkoitukseen. Tapaamiskertojen yhteydessä aistimme kerta kerran jälkeen perhepäivähoitajien lämpenevän enemmän. Tapamme lähestyä vuorovaikutusteemaa oli onnistunut. Halusimme käsitellä asioita niin, että hoitajat tuntisivat aiheen omakseen.

Meidät yllätti tiimi-iltojen yhteyteen suunniteltujen rentoutumisosioiden mielekkyys. Loppurentoutumisen tarkoituksena oli etäännyttää hoitajat itse toimintaosuudesta sekä lopettaa ilta miellyttävän rauhalliseen tunnelmaan. Toisiaan ”maalatessaan” hoitajat kuitenkin innostuivat vilkkaaseen kommunikointiin arvaillessaan omien parien henkilöisyyksiä. Joidenkin iltojen jälkeen tuli tunne, että itse rentoutuminen olisi ollut illan paras anti hoitajille.

Yhdessä perhepäivähoidon ohjaajien kanssa laadittu tavoite käsitellä lapsen ja aikuisen välistä vuorovaikutusta oli työmme pohja ja lähtökohta. Kunnan varhaiskasvatus oli laatinut tavoitteen ajatuksenaan vahvistaa pienryhmätoimintaa koko kunnan päivähoitossa. Perhepäivähoitossa tämä toteutuu luonnollisena osana arkea. Tavoite oli sikäli hankala, että emme tule näkemään työmme tuloksia siitä, kuinka vuorovaikutus näkyy perhepäivähoitossa todellisuudessa. Luotamme kuitenkin ajatukseen, että herättelimme perhepäivähoitajissa uudenlaisia keinoja vahvistaa lapsen ja aikuisen välistä kommunikointia.

Olisi ollut mielenkiintoista jatkaa toiminnallisten menetelmien toteutusta pidemmällä aikavälillä, jolloin työn tulokset olisivat olleet selkeämmin nähtävillä. Vaikka suhtautuminen meihin oli positiivista ja prosessista jäi lämmin muisto, toteutimme aiheen käsittelyä kuitenkin vain pintaraapaisuna. Eräässä palautteessa tulikin ilmi ajankäytön rajallisuus. Noudatimme aikatauluja tarkasti, emmekä siitä syystä voineet toteuttaa pitkäjänteisempää tai syvällisempää aiheen käsittelyä. Se olisi tuonut vuorovaikutusteemaan lisää sisältöä ja näkökulmia.

Toiminnallisten menetelmien käyttö kehittämispäivien tai henkilökunnan virkistymispäivien yhteydessä on mielestämme oiva tapa käsitellä sovittuja teemoja ja lisätä täten työyhteisöjen yhteenkuuluvuutta. Olisikin toivottavaa, että kunnilla olisi resursseja tilata työnsä taitavia kouluttajia tai ohjaajia tätä varten. Uskomme, että myös esimiehistä löytyisi potentiaalia tähän, mikäli koulutusta pystyttäisiin järjestämään. Ohjaajana toimiminen vaatii erityistä ohjaamistaitoa, johon liittyy jo ennen varsinaista toimintaa tarkka suunnittelu, käytännön valmistelut ja hankkeen sisältöön tutustuminen. Ryhmän ohjaajana oleminen vaatii oman mielen tyhjentämistä muista asioista. Ohjaajalla tulee olla kyky sulautua osaksi ryhmää päätäkseen riittävän liki pysymällä kuitenkin turvallisen kannattajan roolissa. Me saimme tästä ohjaajuukskokemuksesta roimasti itsevarmuutta. Työnjakomme ja ajatuksemme olivat yhtenäiset, joka teki parityöskentelystä helppoa.

Työura niin kuin elämä yleensä on ihmisen jatkuvaa oppimista. Vaikka samaa työtä olisi tehnyt vuosikymmeniä, se ei saisi muuttua rutiinimaiseksi. Itsensä kehittäminen tulisi ulottua kokeneemmankin työntekijän ammatti-identiteettiin. Mahdollisuus omien voimavarojen tiedostamiseen sekä niiden säännöstely on tärkeää varsinkin ihmissuhdetyötä tekeville. Toista palvelukseen täytyy itse voida hyvin. Itsensä likoon heittäminen ja positiivinen elämänasenne

auttavat monessa kiperässä tilanteessa. Elämän pienistä asioista täytyy oppia nauttimaan ja olla niistä kiitollisia. Varsinkin jos ne pienet ovat lapsia.

Lähteet

- Aitolehti, S. & Silvola, K.(toim). 2008. Suhteiden näyttömöt. Näkökulmia psykodraamaan. Jyväskylä.Gummerus Kirjapaino Oy.
- Alho-Kivi, H. & Myhänen, M. 2004. Akseli-projekti perhepäivähoidon kehittäjänä. Helsinki. Sosiaali-ja terveysministeriö.
- Andreev, T. & Salomaa, V. 2005. Kokemista ja kuvitusta-luovat ja toiminnalliset menetelmät vanhustyössä. Teoksessa Noppari, E. & Koistinen, P.(toim). Laatu vanhustyöhön. Tampere.
- Heinämäki, L.2002. Kotiäidistä kasvattajaksi- perhepäivähoitajan ammatin ja koulutuksen kehittyminen. Teoksessa Kodissa vaan ei kotona. Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Alho-Kivi, H. & Keskinen, S.(toim). Vammala. Kirjapaino Oy.
- Janhunen, T. & Sura, S.(toim)2005. Miten käytän toiminnallisia menetelmiä? Pieksämäki. RT-Print Oy.
- JHL. Julkisten ja hyvinvointialojen liitto.2008. Varhaiskasvattajana päivähoitossa. Helsinki. Yliopistonpaino.
- Karila, K.& Alasuutari M. & Hännikäinen M.& Nummenmaa, A-R. & Rausku-Puttonen, H.(toim). 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Vaajakoski. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kivioja, U. & Koskenrouta, P. & Valpola, M-L. 1991. Perhepäivähoidon perusteet ja käytäntö Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Juva. WS Bookwell Oy.
- Kopakkala, A.2005. Porukka, jengi, tiimi. Helsinki. Edita Prima Oy
- Mikkola, P. & Nivalainen. K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään. Saarijärven Offset Oy. Pedatieto
- Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2010. Tiimille hyvä päivä tänään. Työkirja varhaiskasvatuksen vuosisuunnitteluun ja arviointiin. Saarijärven Offset Oy. Pedatieto
- Niemistö, R. 2004. Ryhmän luovuus ja kehitys ehdot. Tampere. Tammer-Paino.
- Nivalainen K.2007. Kehittyvä perhepäivähoito. Hyvinkää. Edufin Oy. T-Print.
- Ora, L. 2005. Teatteri- ilmaisun ohjaajana yhteisössä. Teoksessa: Draamaa ja teatteria yhteisössä. Ventola, M-R. & Renlund. Helsinki. Yliopistopaino.
- Owens, A. & Barber, K.2010. Draamakompassi. Prosessidraaman suunnittelu, käytännön työskentely, arviointi ja reflektointi. Jyväskylä. WS Bookwell Oy.
- Parrila, S.2002. Perhepäivähoito osana suomalaista päivähoitojärjestelmää. Teoksessa Kodissa vaan ei kotona. Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Alho-Kivi, H. & Keskinen, S.(toim). Vammalan Kirjapaino Oy.
- Reunamo, J.2007. Tasapainoinen varhaiskasvatus. Erilaisia tapoja suhtautua muutokseen. Helsinki. WSOY.
- Sinivuori, P. & Sinivuori, T. 2007. Esiripusta arvoihin. Toiminnallinen draama kasvatuskirja. Keuruu. Otavan kirjapaino Oy.

Tikka, T.2007. Taitavaksi hoitajaksi, arvostetuksi kasvattajaksi. Ammatillinen socialisaatio perhepäivähoitajan työssä. Joensuun yliopisto. Yhteiskunta ja aluetieteiden tiedekunta.

Toikka, K. & Toikka, P. 2006. Ratkaisuna ryhmätoiminta-välineenä vuorovaikutus. Löytöretki luoviin ryhmätoiminnan menetelmiin. Helsinki. Erikoispaino Oy.

Venninen, T.2009. Kokemukset viitoittavat uutta tietä. Teoksessa Mäkitalo, A-R. & Ojala, M. & Venninen, T. & Vilpas, B. (toim.): Löytöretkellä omaan työhön. Kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa. Helsinki. SOCCA ja Heikki Waris- instituutti.

Vilka, H.2006. Tutki ja havainnoi. Vaajakoski.Gummerus Kirjapaino Oy.

Väisänen, L. & Niemelä, M. & Suua, P. 2009. Sanat työssä. Vuorovaikutus ammattitaitona. Sastamala. Vammalan Kirjapaino Oy.

Väisänen, T.2007. Ryhmis. Ryhmäperhepäivähoito tänään. Vammala. Vammalan kirjapaino Oy.

Internetlähteet

http://groups.stakes.fi/NR/rdonlyres/EEBFF739-580F-49E7-8B2F-F6BA3030160B/0/osallistava_palaveri.pdf.(viitattu 29.10.2010)

<http://www.kolumbus.fi/resurssi/lamm-kortit.htm>(viitattu 29.10.2010)

Julkaisemattomat lähteet

Draama kuntoutuksen välineenä. Opiskelumateriaali, kevät 2010.

Klaukkalan eteläisen.perhepäivähoidon varhaiskasvatuksen suunnitelma

Suullinen tiedonanto 16.9.2010 Perhepäivähoidon ohjaaja

Kaaviot

Kaavio 1: Toiminnan suunnittelu	23
Kaavio 2: Lapsen, vanhempien ja kasvattajien vuorovaikutuskolmio (Koivunen 2009, 156) ...	16

Liitteet

Liite 1. Tutkimuslupa.....	51
Liite 2. Toiminnan havainnointikaavake	53
Liite 3. Palaute tiimi-ilta	54
Liite 4. Ryhmäpalaute 3.9.2010	55
Liite 5. Ryhmätyön yhteenveto.....	56
Liite 6. Kappale Kirkossa, Jorma Kääriäinen	57
Liite 7. Runo perhepäivähoitajille	58

Liite 1. Tutkimuslupa

NURMIJÄRVEN KUNTA
Sivistystoimi
Varhaiskasvatuspäällikkö

PÄÄTÖS

§

Asia TUTKIMUSLUPA

Selostus Kaija Hakulinen ja Suvi Saarinen opiskelevat lastentarhanopettajiksi Laurea-ammattikorkeakoulussa sosiaali-alan koulutusohjelmassa. He anovat tutkimuslupaa opinnäytetyöhönsä, jonka tavoitteena on perhepäivähoitajien voimaannuttavien kokemusten lisääminen toiminnallisilla menetelmillä sekä vuorovaikutuksen vahvistaminen yhteen lapseen omassa työssä kokemuksellisuuden kautta.

Opiskelijat ovat salassapitovelvollisia saamiensa tietojen suhteen ja huolehtivat siitä, että yksittäisiä henkilöitä ei opinnäytetyössä voida yksilöidä.

Työelämän yhteyshenkilönämme toimii perhepäivähoidon ohjaaja Jaana Vilja.

Päätös Päätän myöntää Kaija Hakuliselle ja Suvi Saariselle tutkimusluvan sillä edellytyksellä, että he noudattavat tutkielman laatimisessa vaitiolo- ja salassapitosääntöjä. Lisäksi edellytän, että he toimittavat valmiin tutkimuksen allekirjoittaneelle.

Liitteenä oleva vaitiolo sitoumus tulee palauttaa allekirjoitettuna osoitteeseen: Kunnanvirasto/varhaiskasvatus/Hilkka Kempainen, PL 37 (Keskustie 2 B) 01900 Nurmijärvi.

Allekirjoitus

Hilkka Kempainen
va. varhaiskasvatuspäällikkö

Nähtävillä 9.8.2010

Oikaisuvaatimus Muutosta voi hakea sivistyslautakunnalta kirjallisella oikaisuvaatimuksella, joka on toimitettava varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunnalle viimeistään ennen viraston aukioloajan päättymistä neljäntenätoista (14) päivänä päätöksen tiedoksisaannista.

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä asianosainen ja kunnan jäsen.

Oikaisuvaatimusta ei voi tehdä, jos päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa.

NURMIJÄRVEN KUNTA
Sivistystoimi
Varhaiskasvatuspäällikkö

PÄÄTÖS

§

Ohjeet

Oikaisuvaatimuskirjelmä

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti ja siinä on ilmoitettava:

- 1) vaatimuksen tekijän nimi, ammatti ja postiosoite (asiamiehen osalta vastaavat tiedot),
- 2) päätös, johon haetaan muutosta,
- 3) miltä osin päätökseen haetaan muutosta ja muutos, jota siihen vaaditaan tehtäväksi ja
- 4) muutosvaatimuksen perusteet.

Kirjelmä on vaatimuksen tekijän itsensä tai hänen valtuuttamansa asiamiehen allekirjoitettava ja siihen on liitettävä päätös, johon haetaan muutosta sekä selvitys siitä, mistä päivästä oikaisuvaatimuksen tekemisen aika seuraavassa todetun mukaisesti lasketaan.

Oikaisuvaatimusaika

Oikaisuvaatimusaika lasketaan tiedoksisäännästä.

Asianosaiselle (se, johon päätös on kohdistettu ja jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa) lähetetään päätöstä koskeva pöytäkirjanote erikseen tiedoksi kirjeellä. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäville.

Oikaisuvaatimuksen toimittaminen muutoksenhakuviranomaiselle

Oikaisuvaatimuskirjelmä on muutoksenhakijan itsensä tai hänen valtuuttamansa asiamiehen toimitettava taikka postitse lähetettävä oikaisuvaatimusviranomaisen kirjaamoon ennen valitusajan päättymistä.

Katuosoite:
Postiosoite:

Nurmijärven sivistyslautakunta
Keskustie 2 B, 01900 Nurmijärvi
PL 37, 01901 Nurmijärvi

Jakelu

Kaija Hakulinen
Suvi Saarinen
aluejohtajat

Liite 2. Toiminnan havainnointikaavake

Kirjaamme havainnot jokaisen toiminnan jälkeen.

1. Ryhmän koko
2. Perhepäivähoitajien osallistumisaktiivisuus/passiivisuus
3. Toiminnan eteneminen
4. Ryhmän keskinäinen vuorovaikutus
5. Ohjaamisen sujuminen

Liite 3. Palaute tiimi-ilta

1. MUISTATKO VARHAISKASVATUKSEN SITOVAN TAVOITTEEN VUODELLE 2010?

2. TUKIKO TIIMI- ILLAN SISÄLTÖ MIELESTÄSI TÄTÄ TAVOITETTA?

3. MITÄ TOIMINNALLISESTA TIIMI-ILLASTA JÄI ERITYISESTI MIELEEN?

4. MIKÄ OLI MUKAVINTA/IKÄVINTÄ?

5. VAPAA SANA!

PALAUTA KEHITTÄMISPÄIVÄÄN 3.9.2010

KIITOS VASTAUKSISTASI!

T: SUVI JA KAIJA

Liite 4. Ryhmäpalaute 3.9.2010

1. Miten toiminnalliset kehittämispäivät ja tiimi-illat ovat mielestänne vahvistaneet vuorovai-
kutustaitojanne?
2. Ovatko toiminnalliset päivät/illat tukeneet teidän omaa työssä jaksamista, miten?
3. Minkälaista oli toimia ryhmänä?
4. Kuinka Suvi ja Kaija mielestänne ohjasivat toimintaa?
5. Oliko sinulla kokemusta toiminnallisista menetelmistä?
6. Vaikuttiko perhepäivähoidon ohjaajan läsnäolo sinun osallistumisaktiivisuuteen?

Liite 5. Ryhmätyön yhteenveto

<p>Ryhmä 1.</p>	<p>Miltä tämä tilanne näytti hoitolasten kannalta?</p> <ul style="list-style-type: none"> • raivoava perhe/trafiikki • pelottavalta • levottomalta • ”normaalilta” saapasmies eri säännöt 	<p>Mitä tekisin toisin?</p> <ul style="list-style-type: none"> • raivoavalle äidille: tyyni vastaus (viesti vastaanotettu) ehdotus: että jatketaan tästä iltapäivällä • oman perheen aamun sujuminen, etukäteisorganisointi • puhutaan lasten kanssa jälkeensä esiintyneistä tunnetiloista, kiukkuisena tulleet äiti/poika, perheen omien lasten kiukut jne. • saapasmies: kohtelias huomautus • perheen isä voisi osallistua omien lasten aamutohinoihin • puheluun voi jättää vastaamatta/sopia paluusta asiaan myöhemmin
<p>Ryhmä 2.</p>	<p>Miltä tämä tilanne näytti perhepäivähoitajan kannalta?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Normaali aamu, arkipäivää • rauhatonta, kiire tarttuu • väsyneenä tuntuu, että ”tää on syvältä” • hoitaja ”syytön” kurahanskojen kosteuteen (miksi äiti ei ole kuivannut hanskoja kotona?) 	<p>Mitä tekisin toisin?</p> <ul style="list-style-type: none"> • lapset sylistä lattialle leikkimään, rauhoittuminen • sanoa pph/ohjaajalle, että soittaa myöhemmin • voi sanoa lapsille. että nyt on paha päivä, lapset ymmärtää ja rauhoittuu • vanhemmille kerrottava negatiivisten asioiden lisäksi myös positiivista palautetta • vanhempia neuvottava vaatehuollosta
<p>Ryhmä 3.</p>	<p>Miltä tämä tilanne näytti hoitajan oman perheen kannalta?</p> <ul style="list-style-type: none"> • huomioiminen puolin ja toisin esim. huomenta • ylimääräistä työtä hoitolapsien vanhemmista • työ vaatii koko perheeltä joustavuutta ja sopeutumista 	<p>Mitä tekisin toisin?</p> <ul style="list-style-type: none"> • ennakointi omat lapset ja mies • pelisäännöt selviksi tuonti- ja hakutilanteissa • oman kodin kunnioittaminen
<p>Ryhmä 4.</p>	<p>Miltä tämä tilanne näytti vanhempien kannalta?</p> <ul style="list-style-type: none"> • kiukkuisilla vanhemmilla oli todennäköisesti muitakin syitä käyttäytymiseensä? • ”saapasteleva” isä ei noteerannut likaisia jalkineitaan tai sitten ei välittänyt 	<p>Mitä tekisin toisin?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoitaja voisi antaa vinkkejä hienovaraisesti, kuinka kuraisia vaatteita huolletaan mm: pestään ja kuivataan • kengät riisutaan jalasta eteisessä tai suojukset jalkaan • samat säännöt kaikille

Taulukko 1: Ryhmätöiden yhteenveto

Liite 6. Kappale Kirkossa, Jorma Kääriäinen

*Tuli kirkkoon mies ja lapsi
he eteeni istuivat
kai tie oli pienelle pitkä
oli kosteat kiharat
ei monta hetkeä hiljaa
tuo ollut pikkupää
oli paljon kyselemistä
ja paljon nähtävää
Oli kauniit alttaritaulut
monihaaraiset kynttilät
nuo kaksi puhuivat hiljaa
ja joskus hymyilivät
kovin kauan saarna kesti
lapsi istui miettien
ja pienen pehmein sormin
isän hihaa hyväillen
Minä tahtoisin isä jo kotiin
isä minua väsyttää
hän nostaa pienet kasvot
ja huuli värähtää
he lähtivät kesken saarnan
minä loppuun asti jäin
sama hiljainen arka pyyntö
nous syvältä itsestään:
minä tahtoisin isä jo kotiin
isä minua väsyttää
soi kirkossa kiitosvirsi
oli ulkona vihreää*

Liite 7. Runo perhepäivähoitajille

Lapseni päivähoitotädille

*Kiitos Sinulle päivähoitotäti,
joka olet ottanut minut lapseni luokseni.
Jalat, joita rakastan, astuvat aamuisin ovellesi.
Kädet, joita kaipaam, ovat koko päivän ulottuvillasi.
Ääni, jota ikävästäni huolimatta en työni läpi kuule,
tunkeutuu tajuntaasi ehkä rauhaasi häiriten.*

*Syömisen, juomisen, pukemisen, rüsumisen ja leikkimisen itkut
ja naurut kasautuvat Sinulle, lapseni hoitotäti,
jolle olen usein mustasukkainen kaikesta siitä kaaoksesta,
minkä lapseni saa luonasi aikaan.*

*Oletko ajatellut kuinka paljon Sinulle olen uskonut:
tärkeimmän osan itsestäni, tulevaisuuteni toivon.
Ainutkertaisen oman lapseni- ihan kokonaan.
Sinun kotisi ilmapüiri imeytyy minun lapseeni-
Työstäni huolimatta ”käväisen” joka päivää monta kertaa
Sinun Kotonasi lapseni luona.
katselen, kuuntelen, kuvittelen, aavistelen, toivottelen ja kilpailen.
Enkä kuitenkaan voi millään vaikuttaa lapseni päivään.*

*Sinä olet hänelle silta aamusta iltaan, äidin luota äidin luo.
Kiitos Sinulle, että aukaiset kotisi oven lapselleni,
annat hänellejuoman ja ruoan
autat hänelle ruumiin ja hengen ”hädässä”.*

*Sinun varassasi on lapseni päivä ja sen herkäät hetket.
Tiedän sinun muistavan, että hoitolapsikin on jonkun oma lapsi.
Sen vuoksi, toukokuun toisena sunnuntaina, kiitän Sinua
lapseni hoitotäti.*